

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897.

Andra Kammaren.

N:o 14.

Lördagen den 13 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 10, till Konungen, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af 25 § i samma förordning.

§ 2.

Herr vice talmannen anmälde härefter till fortsatt behandling statsutskottets utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet, deraf i ordningen först förekom

Punkten 3.

Mom. 1.

Bifölls.

I *mom. 2* hemstälde utskottet: att Kongl. Maj:ts förslag om in-Ang. anslag till rättande af 151 nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar måtte på inrättande af det sätt bifallas, att å postverkets aflöningsstat uppföras löner åt 76 151 nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar. nya vaktbetjente.

Häremot hade i afgifven reservation herrar *Lundeberg*, friherre *von Otter*, *H. Tamm*, *Billing*, *Fosser*, *Tornerhjelm*, grefve *Klingspor*, *F. E. Pettersson* och *von Frisen* hemställt, att Riksdagen måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af 151 nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar.

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentbefatt-
ningar.
(Forts.)

Efter föredragning af utskottets hemställan begärdes ordet af

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll, som yttrade: Herr vice talman, mine herrar! Kongl. Maj:t har nu föreslagit Riksdagen inrättandet af 151 nya postvaktbetjentplatser, under det att utskottet tillstyrkt endast 76. Som herrarne torde erinra sig, framlade Kongl. Maj:t vid förra riksdagen ett annat förslag, nemligen att tilldela de ordinarie postvaktbetjente ett andra ålderstillägg. Detta förslag, som skulle hafva medfört en ökad kostnad för statsverket af 50,000 kronor, vann emellertid ej Riksdagens godkännande, utan Riksdagen anvisade i stället i en skrifvelse till Kongl. Maj:t den riktning, i hvilken Riksdagen önskade, att ett förslag från Kongl. Maj:t i detta ämne skulle gå, nemligen att det skulle inrättas nya postvaktbetjentplatser, på det att de af de extra, som hade lika stor tjänstgöring som de ordinarie, tidigare skulle hinna fram till ordinarie beställning. Riksdagen framhöll samtidigt såsom sin önskan, att Kongl. Maj:t skulle taga hänsyn till nödig sparsamhet. Men oakadt Riksdagen uttalade denna önskan, tror jag mig dock af Riksdagens skrifvelse hafva funnit, att detta sparsamhetsskäl icke var hufvudsaken, utan hufvudskälet till denna Riksdagens framställning var, enligt min uppfattning, att Riksdagen önskade få frågan löst på ett annat sätt.

Jag ber att ännu en gång få erinra om, att den kostnad, som skulle förorsakas statsverket genom att tilldela postvaktbetjente ett andra ålderstillägg, belöpte sig till 50,000 kronor. Detta var ju, då det gälde så många, i och för sig icke så synnerligen stort belopp. Den nu ifrågasatta anordningen åter skulle under det första året endast medföra en ökad utgift för statsverket af högst 36,000 kronor, hvilket ju icke heller är något betydande belopp. Och detta senare belopp är så mycket mindre än det förut föreslagna, att jag för min del vågar anse, det nödig sparsamhet, enligt Riksdagens önskan, iakttagits med statens medel.

Reservanterna hafva, enligt mitt förmenande, aufört en siffra, som mycket talar för Kongl. Maj:ts förslag, i det de påpekat, att det finnes 259 postvaktbetjente, som hafva lika mycket att göra som de ordinarie, men som icke kunna erhålla dessas löneförmåner, samt att antalet af extra vaktbetjente på ett år ökats med ej mindre än 16 stycken. Med hänsyn till dessa siffror måste det väl anses vara obilligt att icke vilja öka antalet ordinarie platser med flera än 75. Skulle man inskränka sig härtill, torde det icke dröja någon afsevärd tid, förr än antalet extra postvaktbetjente åter är lika stort som nu.

Jag anser mig naturligtvis icke kunna inverka på kammarens beslut i detta fall, men jag har ändock velat påpeka, att regeringens ståndpunkt i frågan fortfarande är densamma, som då propositionen framlades. Kongl. Maj:t har gjort, hvad på Kongl. Maj:t ankommer, och anser, att propositionen öfverensstämmer med billighet och rättvisa. Andra Kammaren har nu att besluta i frågan; Första Kammarens beslut är redan fattadt i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Månsson anförde: Ja, Riksdagen aflät visserligen förliedet är en skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga, och det är också på

grund af denna Riksdagens skrifvelse, som det nu föreliggande kongl. förslaget blifvit framlagdt. Denna gång kan man emellertid icke klaga öfver, att Riksdagen icke blifvit bönhörd riktigt ordentligt. Resultatet af Riksdagens skrivelser blir ofta helt olika. Ibland får man mindre, än man tänkt sig, men andra gången blir det mera än nog, och så är verkligen fallet denna gången. Jag kunde förra året vara med om aflåtande af denna skrifvelse, därför att i densamma fästes Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på, att åtgärder till förbättrande af postvaktbetjentes ställning borde vidtagas *i någon mån och med hänsyn tagen till nödig sparsamhet.*

*Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentebefatt-
ningar.*
(Forts.)

Kan man nu säga, att Kongl. Maj:t i sin framställning tillmötesgått denna af Riksdagen uttalade önskan? Af den kongl. propositionen framgår, att 259 extra postvaktbetjente hafva en sådan tjenstgöring, att den kan jemföras med de ordinaries tjenstgöring, d. v. s. dessa 259 äro i ständigt tjenstgöring. Utaf dessa skulle nu 150 uppföras på ordinarie stat. Efter den vanliga gången skulle emellertid till följd af dödsfall och andra förhållanden inom den närmaste tiden ytterligare 28 af dessa extra blifva uppflyttade till ordinarie. Utaf det ursprungliga antalet, 259, skulle således återstå 81 — säger 81, som icke skulle blifva uppflyttade på ordinarie stat. Jag kan nu för min del ej förstå, hvarför man icke skulle taga dessa 81 med på samma gång, då de ej äro flera.

Ser jag nu efter, huru det förhåller sig med postexpeditörerna, är det så, att det finnes 518 extra sådana, och alla dessa hafva, nära nog alla åtminstone, så vidt jag kunnat finna af den kongl. propositionen, en sådan tjenstgöring, som kan jemföras med de ordinaries. Af dessa skulle nu 443 stycken fortfarande blifva obefordrade, under det att alla postvaktbetjente med undantag af 81 skulle uppföras på ordinarie stat.

Är det nu verkligen rimligt, att man gör på det sättet, att man handlar på det viset? Jag tror, att dessa postexpeditörer hafva fått bekosta sig så mycket för sin utbildning, och de äro i en sådan ställning, att man tryggt kan säga, att de visst icke hafva det bättre, utan snarare sämre äro dessa postvaktbetjente. Det oaktadt vill man nu föra upp ett betydligt större antal postvaktbetjente än postexpeditörer på ordinarie stat. Hvad deras respektive tjenstetid beträffar, förhåller det sig så, att postvaktbetjente blifva ordinarie efter något öfver sju år, under det att postexpeditörerna i medeltal få gå 13 år, således nära nog dubbelt så lång tid, innan de kunna befordras till ordinarie. Trots allt detta vill man nu uppföra icke mer än hälften så många postexpeditörer som postvaktbetjente på ordinarie stat. Kan det verkligen vara rimligt, att man går till väga på detta sätt? Är det verkligen så, att man anser breffbärarne vara af så stor vikt, att man måste bereda dem en så mycket bättre ställning än postexpeditörerna? Jag kan för min del ej förlika mig med ett dylikt förfaringssätt, då det efter den kongl. propositionens utredning är mig omöjligt att fatta, hvarför man skall så gå till väga.

Mig synes det snarare, att, då de extra postexpeditörerna äro 518 och de extra postvaktbetjente 259, och då enligt det kongl. förslaget 443 postexpeditörer, men blott 81 postvaktbetjente skulle blifva obe-

Ang. anslag tillfordrade, det varit mera lämpligt att nu uppföra 150 postexpeditörer inrättande af och 75 breffbärare på ordinarie stat, i stället för tvärtom. Och det 151 nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar. det kongl. förslaget än att befordra lika många breffbärare som postexpeditörer till ordinarie beställning. Det är i alla händelser ingen liten siffra, som här är ifrågasatt, och ett så exceptionellt fall, att man befordrat så många på en gång, har väl aldrig förr inträffat. Jag anser, som sagdt, att Kongl. Maj:t hade bort taga någon hänsyn till Riksdagens uttalade önskan, att en förbättring i posttjenstemännens ställning borde ske i någon mån och med hänsyn till nödig sparsamhet. Och då man betraktar förhållandena inom verket med afseende på tjenstemännens och betjentes ställning, tror jag, att man begår den minsta mannamån, om man befordrar lika många postvaktbetjente som postexpeditörer.

Det är af dessa anledningar, vi inom utskottet föreslagit detta, hvarför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Det har redan såväl af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet som af den föregående ärade talaren blifvit omnämndt, att Riksdagen förra året aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t angående ökande af antalet ordinarie platser för postvaktbetjente. Det är ju ytterst sällan, som Riksdagen aflåter skrivelse i dylikt syfte, och det kan endast förklaras af alldeles särskilda omständigheter, att denna skrivelse blef af Riksdagen beslutad. I allmänhet brukar Riksdagen icke drifva på vederbörande myndigheter, därför att dessa anses gå för långsamt med skapandet af ordinarie platser, utan Riksdagen brukar tvärtom i detta fall hålla tillbaka. Här är förhållandet ett motsatt: det är Riksdagen, som har drifvit på. Detta bevisar, att postverket enligt Riksdagens uppfattning har gått alltför långsamt framåt i fråga om inrättande af ordinarie vaktbetjentplatser, eljest hade Riksdagen naturligtvis icke skrivit i ärendet.

Man bör också besinna, hvad som var anledningen till att en dylik skrivelse afläts af Riksdagen. Det var den, att med denna skrivelse skulle, om jag så får säga, pareras ett förslag, som af generalpoststyrelsen var framställt, nemligen om beviljande af ett andra ålderstillägg för ordinarie postvaktbetjente. De af kammarens ledamöter, som närvaro vid frågans behandling förlidet år, minnas mycket väl, att jag då stod på den ståndpunkten, att detta ålderstillägg borde beviljas och förslaget om den omnämnda skrifvelsen icke af Riksdagen bifallas. Emellertid stälde sig Riksdagen på den ståndpunkten, att Riksdagen, så att säga, slog i hjel förslaget om ett andra ålderstillägg med skrifvelse om ett ökad antal ordinarie postvaktbetjente.

Af allt detta är klart, att frågan måste utaf generalpoststyrelsen, som på detta sätt fått sig en tillrättavising, och af Kongl. Maj:t ses på ett helt annat sätt, än om generalpoststyrelsen utaf egen drift kommit fram med ett förslag till ökande af antalet ordinarie postvaktbetjentplatser.

Det har sagts, att denna siffra 150 är synnerligen stor, och om jag förstod den föregående ärade talaren rätt, skulle till och med siffran 75 vara mycket stor. Ja, välan, det är stora siffror båda två, och

visserligen är 150 större än 75: det är obestriddigt. Frågan är: hvilken är den rätta siffran? För min del anser jag, att, sådan ställningen nu är, det är rätt att taga den högre siffran 150.

Det är, som sagdt, sant, att såväl det ena som det andra är en hög siffra, men så har också postverket under de senaste åren i ovanlig grad ökat sin verksamhet, och det är klart, att nya krafter måste undan för undan vid postverket anställas. Förra året lemnades i detta hänseende en redogörelse af dåvarande generalpostdirektören. Jag skall icke upprepa, hvad han då anförde; kanske kommer han, då han äfven nu är närvarande, att på denna sak fästa deras uppmärksamhet, som förlidet år icke tillhörde kammaren. När ett verk på detta sätt utvidgas, drifves framåt och får sin arbetsbörda i kolossalt hög grad ökad, är det ju klart, att äfven personalen måste ökas, ty eljest skulle verket icke kunna reda sig. Man får icke betrakta en sådan inrättning som postverket på samma sätt som t. ex. — kammarrätten, utan här måste man se saken på ett helt annat sätt. Här är det omständigheternas tvång, är det allmänhetens oafvisliga fordran, som gör, att — om verket skall kunna ega bestånd — personalen måste ökas.

Nu säger man: detta är riktigt, men det går ju an att taga extra postvaktbetjente. Ja, det har generalpoststyrelsen gjort, och gjort i en utsträckning, som af förra årets Riksdag ogillades. Nu söker generalpoststyrelsen råda bot för detta.

Det är sant, som den föregående ärade talaren sade, att sistlidne oktober månad funnos 259 extra postvaktbetjente, som hade full tjänstgöring lika med de ordinarie. Antalet dylika extra postvaktbetjente kommer — derest det går framåt hädanefter, såsom fallet varit det senaste året — att för hvarje år ökas med 16. År 1898, efter tillsättandet af dessa 150 nya ordinarie platser, skulle under sådan förutsättning ändå finnas kvar 141 extra postvaktbetjente med full tjänstgöring. — Det af den föregående talaren uppgifna antalet 81 är också en riktig siffra, men det är en siffra för något helt annat — 81 är nemligen antalet af dem bland de nu befintliga 259, som skulle finnas kvar obefordrade år 1898, men under tiden ha andra ryckt upp. I stället för de 28, om hvilka den föregående talaren nämnde, som skulle på grund af afgang bland de ordinarie blifva befordrade, måste komma 28 andra, och till följd af verkets utvidgning tillkomma ärligen ytterligare 16. Om jag således utgår från siffran 259 och antager, att 16 nya komma till under hvardera af åren 1897 och 1898, får jag ett antal af 291. Af dessa extra platser skulle nu, enligt generalpoststyrelsens förslag, 150 förvandlas till ordinarie platser: alltså återstår år 1898 ett antal af 141 extra vaktbetjente med full tjänstgöring. Såsom obefordrade skulle följaktligen finnas kvar ungefär lika många som de, hvilka skulle befordras till ordinarie — detta under förutsättning, att verkets utveckling icke kommer att blifva starkare, än som varit fallet under det senaste året.

För öfrigt, om vi nu inrätta 150 nya ordinarie platser och behövet ökas med 16 om året, är det ju klart, att det icke skall dröja tio år, innan vi åter äro uppe vid denna siffra 259, som af nästlidet års Riksdag förklarats vara för hög. Om vi således nu taga denna siffra 150, skola vi, derest generalpoststyrelsen iakttager samma åter-

*Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentbefatt-
ningar.*

(Forts.)

hållsamhet, som den förut gjort i detta hänseende, dock i alla fall innan tio år förflutit, vara uppe vid samma antal extra vaktbetjente med full tjenstgöring, som vi nu hafva. Jag tror således, att, då det här är meningen att taga ett verksamt steg för ändamålets befordrande, man icke kan säga, att siffran 150 är för hög.

Ang. anslag till inrättande af 151 nya ordinarie postvaktbetjentebefattningar.

(Forts.)

Nu har utskottet ställt upp extra postvaktbetjente mot extra postexpeditörer och sagt, att det skulle innebära en orättvisa mot de extra postexpeditörerna att nu inrätta 150 nya ordinarie postvaktbetjentplatser, men endast 75 nya postexpeditörsbefattningar. Jag ber i detta hänseende att först och främst få erinra derom, att det är en stor olikhet i det sätt, hvarpå de två frågorna ha framkommit. Angående postvaktbetjente har Riksdagen sjelf skrivvit till Kongl. Maj:t, men så är icke förhållandet med afseende å postexpeditörerna. Man kunde väl då snarare tycka, att det skulle innebära en orättvisa mot postvaktbetjente, angående hvilka Riksdagen sjelf har skrivvit, om icke dessa finge mer än postexpeditörerna, om hvilka Riksdagen icke har skrivvit.

Så får man väl också taga någon hänsyn till kostnaden. Med afseende på anmärkningen, att icke nödig sparsamhet skulle vara iakttagen, så vill jag i förbigående anmärka, att jag helt och hållet ansluter mig till det yttrande, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i detta hänseende hade. Förra året, då frågan om förbättring i postvaktbetjentes ställning förelåg och härför begärdes en ökning i anslaget till ålderstillägg med 50,000 kronor, gjordes ingen invändning mot sjelfva summan, att den var för hög, utan då var det af helt andra orsaker, som man afböjde det andra ålderstillägget, i det man ansåg, att lönen äfven utan detta ålderstillägg var tillräcklig. Då nu en förhöjning i anslaget till postvaktbetjente med en lägre siffra eller 36,000 kronor blifvit föreslagen, så synes det mig, som om man derigenom iakttagit nödig sparsamhet.

Men det var till jmförelse ur kostnadssynpunkt med postexpeditörerna jag ville komma. Jag vet icke, om alla de i postverket anstälde 518 extra biträdena hafva full tjenstgöring; jag har icke i handlingarna funnit någon uppgift derom, men dervid vill jag icke fästa mig. Jag erkänner det befogade i och jag har varit med om förslaget om inrättandet af 75 nya postexpeditörstjenster. Utan tvifvel har generalpoststyrelsen äfven beträffande denna personals ökning på ordinarie stat gått något för långsamt och blifvit efter. Om jag nu ser på kostnaden, är det visserligen sant, att inrättandet af 75 nya postexpeditörsbefattningar för närvarande endast skulle medföra en ökad utgift af 30,450 kronor, medan inrättandet af 150 nya vaktbetjentebefattningar skulle medföra en ökad utgift af 36,000 kronor, hvarvid jag fränser, att detta senare belopp något minskas derigenom, att de ordinarie vaktbetjente hafva något lägre dagtraktamente än de extra. Men man måste också taga ålderstillägget med i beräkningen. Postvaktbetjente hafva ett ålderstillägg på 100 kronor. För 150 betjente gör detta om 5 år 15,000 kronor. Läger jag denna summa till 36,000 kronor, så får jag 51,000 kronor. Postexpeditörerna deremot hafva två ålderstillägg, hvartdera på 400 kronor. Om fem år skulle således kostnaden för ålderstilläggs utgående till 75 nya postexpeditörer belöpa sig till 30,000 kronor. Läger jag denna kostnad till förenämnda

30,450 kronor., så får jag 60,450 kronor. Häraf framgår tydligt, att den utgift, som skulle ådragas postverket för 75 nya postexpeditörstjänster, i själfva verket är icke obetydligt större än den, som skulle ådragas verket för 150 nya vaktbetjembefattningar. Jag har, såsom kammaren torde hafva funnit, vid denna jemförelse ändock icke tagit i beräkning det postexpeditör äfven tillkommande andra ålderstillägg på 400 kronor.

För öfrigt, äfven om man aldrig så mycket står på postexpeditörernas sida — hvilket tro herrarne gagna de extra ordinarie postexpeditörerna bättre, om vi taga förslaget om de 75 nya vaktbetjente eller om vi taga det om de 150? Utan tvifvel om vi taga det senare. Ty då blifver den nu framhäfda konkurrensen mellan postexpeditör- och postvaktbetjentplatser för en längre tid afskrifven. Således, äfven om jag tänker på postexpeditörernas ställning, tror jag, att det vore klokast, om vi nu bifölle förslaget om 150 nya ordinarie vaktbetjembefattningars inrättande. För min del anser jag det vara både billigt och rättvist, att de, som göra samma tjänst som de ordinarie och äro fullt upptagna af tjänsten, äfven få åtnjuta samma löneförmåner. Någon jemkningsmän måste man hafva för att pröfva de extra. Att ett sådant aflöningsätt är billigt och rättvist, har Riksdagen sjelf uttalat föregående år i den skrifvelse, som Riksdagen då till Kongl. Maj:ts aflät i frågan. Jag befinner mig därför i det fallet helt och hållet på Riksdagens sida. Dertill kommer, hvad jag ett föregående år yttrat i frågan, att vid förvaltningen af ett sådant verk som postverket det är af synnerligen stor vigt, att det råder ett godt samarbete mellan alla, som skola medverka till det stora målets befrämjande: rörelsens vederbörliga drift.

Jag tror ej, att det skulle vara klokt, om Riksdagen nu återigen satte generalpoststyrelsen uti en skef ställning gent emot sina underlydande. Jag tror icke, att det var klokt handladt förra året och jag tror icke, att det vore klokt, om det upprepades i år. Ett godt förhållande mellan generalpoststyrelsen och dess underlydande, en stark ställning för styrelsen vid förvaltningen af verket anser jag vara en synnerligen god sak, till hvilken Riksdagen bör bidraga.

Af dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till herr Lundebergs med fleres reservation, som i denna punkt öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herrar *K. G. Karlsson, Waldenström, Brodin, Eklund och O. Olsson*, båda i Stockholm, *Byström, Berg, Odhner, Wavrinsky, Pegelow, Wijk, Liljeholm, Ernst Carlson, Elis Nilson, Zetterstrand, Zotterman, Pantzarhielm, Styrländer, Darin, Hedgren, Nilson* i Lidköping, *Persson* i Arboga, *Kardell, Bromée, Vahlén, Odencrants, Apelstam, Sjövall, Broström, Hammarström, Jansson* i Taberg och *Eriksson* i Bäck.

Härefter yttrade:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Som jag inom generalpoststyrelsen deltagit i den förberedande

Ang. anslag till behandlingen af denna fråga, torde det tillåtas äfven mig att i den inrättande af samma här få yttra några ord.

151 nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar. Då inom de allra flesta andra af våra förvaltningsgrenar hufvudsakligen mellan ordinarie och extra personal är den, att den ordinarie har ständigt tjänstgöring, men den extra deremot endast tillfällig — den inträder i tjänstgöring vid förfall för ordinarie eller när i följd af särskilda förhållanden ökade arbetskrafter någon tid erfordras — så har i följd af särskilda omständigheter denna skilnad inom postverket nästan helt och hållet bortfallit. Ty der förhåller det sig i regel så, att äfven den extra personalen har lika lång och alldeles samma tjänstgöring som den ordinarie. Det är reservbetjente, som inom postverket motsvara den extra personalen inom andra förvaltningsgrenar.

De särskilda omständigheter, som föranlett detta af mig nu omnämnda förhållande, är verkets under de sista 20 åren i ovanligt hög grad fortgående utveckling.

Den siste talaren omnämnde, att, då ärendet vid förra riksdagen här var före, jag då framhöll några siffror, som närmare belyste denna utveckling. Det torde tillåtas mig att äfven i år upprepa några af dessa siffror. Jag erinrar då om, att under de år, som ligga mellan 1873—1894, antalet postbefordrade bref vuxit från 16,000,000 1873 till 62,500,000 1894, således 4-dubblats; korsbandsförsändelser från 510,000 till 8,665,000, således 17-dubblats, brefkort från 11,000 till 7,150,000; rekommenderade bref från 1,068,000 till 3,405,000, således 3-dubblats; assurerade bref från 259,000 till 1,602,000, således 6-dubblats; postanvisningar från 66,000 till 1,369,000, således 20-dubblats; samt postförskott från 4,264 till 498,000, således mera än 100-dubblats. En sådan tillökning i postverkets rörelse har med nödvändighet kräft ökade arbetskrafter. Men då bestämmandet af de ordinaries antal tillkommer de båda statsmagterna, och en ständigt upprepad begäran om tillökning i antalet icke kunnat ifrågakomma, så har detta haft till följd, att de ordinaries antal icke hållit jemna steg med arbetskrafternas ofbrutet fortgående ökning. Detta missförhållande, som af förra Riksdagen i dess skrivelse framhölls, har Kongl. Maj:t nu behjertat och sökt att i viss mån afhjelpa genom sitt förslag om inrättandet af 150 nya ordinarie vaktbetjentbefattningar. Jag säger i viss mån, ty äfven om detta förslag bifölles, återstode i alla fall 109 extra betjente, som fortfarande hade samma tjänstgöring som de ordinarie. Då nu, såsom generalpoststyrelsen visat, vaktbetjent i postverket för närvarande tjänstgör nära 8 år och uppnår en ålder af i genomsnitt öfver 33 år, innan han hinner vinna anställning såsom ordinarie, och då det, om den principen skulle fullt tillämpas, att hvarje vaktbetjent, som gjorde fullständig tjänst, borde vara anställd såsom ordinarie, redan förra året skulle erfordrats 259 nya ordinarie befattningar samt dettas antal hvarje år ökas med 16, är det alldeles tydligt, att, om uppflyttningen till ordinarie kommer att inskränka sig till det af utskottet föreslagna antalet eller 75, den väntade förhoppningen om expektanstidens förkortning inom en ganska snar framtid kommer att gäckas.

Ehuru jag villigt och tacksamt erkänner den välvilja, Riksdagen visat mot poststaten, kan jag dock icke underlåta att säga, att postvaktbetjente i visst hänseende haft otur. Såsom kammaren väl erinrar

sig, framlades af regeringen förra riksdagen förslag om beredande af dem af ett andra ålderstillägg för en kostnad af 50,000 kr.; men förslaget föll, och Riksdagen uttalade sig för att man i stället borde öka de ordinaries antal. Kom så denna riksdag. I år har regeringen på grund af Riksdagens nämnda uttalande icke ansett sig kunna återupptaga förslaget om ett andra ålderstillägg — för min del skulle jag, såsom jag äfven framhållit till statsrådsprotokollet, ansett önskligt, att så skett — utan har regeringen i stället rättat sig efter Riksdagens framställning och endast framlagt förslag om uppflyttning af 150 extra postvaktbetjente på ordinarie stat för en kostnad af 36,000 kronor. Då detta förslags genomförande således skulle ställa sig 14,000 kronor billigare än det om ålderstillägget, så har väl i förevarande fall, på sätt både min kollega och talaren på stockholmsbanken framhållit, den af 1896 års Riksdag önskade nödiga sparsamhet blifvit iakttagen.

Nu har af talaren på malmöhuslänsbanken såsom skäl för utskottets hemställan att endast inrätta 75 nya ordinarie befattningar framhållits, att det endast föreslagits inrättandet af 75 nya postexpeditörsbefattningar. Det synes mig, som om man med ett sådant skäl endast för tillsammans två alldeles olika saker. Jag förstår verkligen icke, hvad glädje, vaktbetjente kunna hafva af att postexpeditörernas antal ökas, då postexpeditör är en klass, till hvilken de icke kunna komma upp.

Atgårderna att inrätta endast 75 nya vaktbetjentbefattningar synes mig vara en halfnesure. Man vinner dermed icke ändamålet: att i väsentlig mån förkorta expektanstiden för de extra, och missförhållandet kvarstår, att det finnes en extra personal, som i fråga om kvantitet och kvalitet gör alldeles samma tjänst som den ordinarie, men ändock såväl i afseende på anställning som aflöning är sämre lottad än denna.

På grund af hvad jag nu anfört hoppas jag, att kammaren måtte behjerta denna för våra postvaktbetjente så ytterst viktiga fråga, och jag anhåller därför att i likhet med den siste talaren få yrka bifall till reservationen.

Herr Sahlin: På samma gång jag ber att få iustämna i hvad herr von Friesen yttrat, skall jag tillåta mig att säga några få ord med afseende på den jämförelse, som talaren på skånebanken anställde.

Det synes mig i det hela vara en högst underlig form för sparsamhet, som numera på många förvaltningsområden blifvit vanlig, att, när förvaltningen utvidgas, man söker vinna besparingar genom att anställa en stor del af de behöfliga embets- och tjänstemännen på tillfälligt förordnande. Men är detta i det hela en förkastlig metod, som säkerligen förr eller senare måste ändras, så synes den mig i synnerhet vara motbjudande, när den berör de lägst lönade inom en förvaltning.

När det därför här är påtagligt, att postverket behöfver så stor mängd postvaktbetjente, som genom siffror ådagalagts, så synes det mig fullkomligt orimligt att vägra dem, som förrätta sådan tjänst, att äfven åtnjuta den lön och framför allt den säkra ställning, som tillkommer ordinarie innehafvare af sådan tjänst. Det är alldeles påtagligt, att postverksamheten under närmaste tid ej kommer att minskas — tvärtom måste man tro, att den skall i högst afsevärd grad ökas — och det är därför tydligt, att man icke på den grund kan hålla de

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentbefatt-
ningar.
(Forts.)

Ang. anslag till ordinarie postvaktbetjente nere vid lägre antal, att möjligen något större antal af de nu använda skulle befinnas obehöfligt. Det är tvärtom 151 nya ordinarie postvaktbetjentebefattningar. påtagligt, att, om vi nu bevilja det antal, som reservanterna föreslagit, d. v. s. om vi uppflytta 151 extra vaktbetjente till ordinarie platser, vi ändock förr eller senare nödgas uppflytta ännu flera till denna grad. Men det synes mig då vara opraktiskt att ej redan nu flytta upp så många, som här föreslagits, då vi sedan måste flytta upp ett betydligt större antal, om vi nu ej göra det.

(Forts.)

Af de skäl, jag nu anfört, ber jag att få instämna i reservanternas förslag.

Med herr Sahlin förenade sig herr *Nydahl*.

Herr Meyer: Jag har i det väsentligaste blifvit förekommen af ett par föregående talare och skall därför inskränka mig till att än ytterligare frambålla, hvad som redan af dem blifvit anfördt, nemligen att dessa extra vaktbetjente, om hvilka nu här är fråga, utträtta samma arbete som de ordinarie. Deras tid tages i anspråk på samma sätt som de ordinaries, och deras kompetens måste vara densamma som de ordinaries. Nu har Riksdagen, då den bestämde aflöningen för de ordinarie postvaktbetjente, åsatt deras arbete ett visst värde, och värdet af de extra ordinarie betjentes arbete måste af anförda skäl vara lika stort som de ordinaries. Under sådana förhållanden vill det synas, som om Riksdagen, om den nu ej vill bifalla den kongl. propositionen, skulle säga: vi erkänna visserligen, att arbetet är värdt mer, men vi vilja ej betala det till dess fulla värde, och det ur sparsamhetens synpunkt. Men gent emot detta vill jag påstå, att Riksdagen icke har rätt att åberopa sig på sparsamheten, när denna vinnes på bekostnad af andra fullt berättigade anspråk.

Af nu anförda skäl ber jag, herr vice talman, att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr *Branting* förklarade sig instämna med herr Meyer.

Herr friherre Barnekow: Herr talman, mine herrar! Äfven jag har vid fjorårets riksdag varit med om att biträda den skrivelse, som då afläts, och äfven jag har varit med om, att de orden skulle i skrivelsen inkomma, att den största sparsamhet borde iakttagas. Men särskildt de af herrarne, som deltog i förra årets riksdag, torde påminna sig, att jag hade en annan uppfattning af sparsamheten än en del kammarledamöter. Jag ville nemligen ej spara på, att dessa tjänstemän skulle vara väl aflönade, men deremot tyckte jag, att fordringarna på dem ställes väl högt. Jag menar nemligen, att herrarne här på högsta sidan — herrarne på stockholmsbänken — äro vana vid så mycken komfort, att de äfven vilja ha allt för stor komfort i detta hänseende. Detta synes bäst af de talrika instämmandena, som nyss kommo mest från stockholms- och göteborgsbänkarne. Det är också invånarne i dessa städer, som sysselsätta de flesta postvaktbetjente. Jag hemställde också då, att sparsamheten skulle bestå deri, att man skulle söka minska antalet af de turer, hvilka nu, om jag ej misstager mig, uppgå till 6 om dagen, då post utsändes i de större städerna, hvarigenom man

skulle minska postvaktbetjentens antal. Jag tror, att herrarne, som bo i städerna, ha för stora fordringar i detta hänseende. Hvad skulle blifva följden, om vi på landet skulle få en tillnärmelsevis lika bekväm postgång? Huru många postvaktbetjente skulle då ej behöfvas, kanske skulle de uppgå till tusental. Detta var mina skäl på sparsamhet i fjor, och som jag fortfarande vidhåller dem, skulle jag vilja lägga herr statsrådet och chefen för finansdepartementet på hjertat att i detta afseende spara något.

Af de anförda skälen vill jag tills vidare nöja mig med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Eklundh från Lund: Redan vid fjorårets riksdag, då denna fråga behandlades, var jag i tillfälle att uttala min sympati för det förslag, som Kongl. Maj:t då framlade rörande beredandet af ett andra ålderstillägg till postvaktbetjente. Detta förslag vanu visserligen icke Riksdagens bifall, men man begärde dock att få emotse från Kongl. Maj:t ett förslag om beredande af flera ordinarie platser för vaktbetjente, och nu föreligger här ett sådant förslag. Utskottet har emellertid endast till hälften accepterat detsamma. Men då det icke lider något tvifvel om, att vårt postverk på ett så tillfredsställande sätt fungerar, att det står öfver allt beröm och är ett af de mest populära verk i landet, och då det vidare finnes så många extra ordinarie postvaktbetjente, som få bära dagens tunga och hetta och mer än många andra sträfva på den plats, dit de blifvit satta, kan jag för min del icke annat än på det lifigaste förorda det förslag, som reservanterna framställt. Jag gör det desto hellre, som jag har tillfälle att dagligen se, hvilket tungt arbete, som hvilat på våra postvaktbetjente. Jag bor nemligen i min hemort i ett posthus och kan se, huru de från den tidiga morgonstunden till sena qvällen släpa i sitt arbete, och detta för en mycket ringa dagspenning.

Jag vill alltså — på samma gång jag önskar, att det ej måtte dröja allt för länge, innan Kongl. Maj:t framkommer med förslag om beredande af löneförbättring åt de ordinarie postvaktbetjente — tillstyrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr Larsson i Mörtlösa: Om man gör en jemförelse mellan Kongl. Maj:ts förslag om oppflyttning af de extra ordinarie tjenstemännen på ordinarie stat och Kongl. Maj:ts förslag rörande oppflyttning af extra ordinarie vaktbetjente till ordinarie, kan man icke finna annat, än att emellan dessa förslag förefinnes en viss orättvisa. Kongl. Maj:t har nemligen föreslagit, att af 518 posttjenstemän blott 75 skulle oppflyttas på ordinarie stat, under det att bland 259 postvaktbetjente 150 skulle komma i åtnjutande af denna förmån. Det är ju gifvet, att posttjenstemännen äro underkastade uppföringar både i afseende å tid, penningar och arbete, innan de aflagt den examen, som fordras för ernående af den behöfliga kompetensen. Deremot fordrar man icke af postvaktbetjenten mer, än man fordrar af hvarje annan person, som gör ansökan om en anställning, nemligen att han skall vara ordentlig och ärlig; och för hans utbildning fordrar man blott en vanlig folkskolekurs.

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentebefatt-
ningar.
(Forts.)

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjenbefatt-
ningar.

(Forts.)

Jag anser således att rättvisa och billighet fordra, att man bifaller det förslag, som utskottet framlagt.

Herr A. Hedin: En ärad kammarledamot från hertigdömet Skåne frågade för en stund sedan: »är det rimligt att göra på det sättet, att man handlar på det viset?» Jag vill derpå svara: det är icke rimligt att göra på det viset, att man handlar på det sättet som han.

Jag har begärt ordet — jag skulle eljest icke hafva gjort det i denna sak, som nog redan är vunnin — därför att den nämnde ledamoten funnit lämpligt att ställa statsutskottets förslag under skydd af sparsamhetens flagga. Detta är en hedersam flagga, men det finnes icke någon flagga så hedersam, att den ej kan missbrukas, att den ej kan hissas på ett fartyg, der den rätteligen ej bör höjas. Låt oss därför se efter, hvilka varor det är, som *den* flaggan skyddar.

När man, herr talman, under årtal ifrigt bemödat sig om att sätta millionerna i en yrande dans, när man slungat dem in i militarismens stora gap — och hvilka millioner? jo, skattemillioner, och hvilka skattemillioner? jo, sådana, som svultits i hop af dem, som fått betala tull för råg, potatis och amerikanskt fläsk — då är man mindre än någon berättigad att komma och tala om nödig sparsamhet och i dess namn varna för en så billig åtgärd som den af Kongl. Maj:t nu föreslagna.

Men finnes, utom detta skäl, något annat? Alldeles icke. Här är icke fråga om att taga något vare sig af de millioner, som skapats af öfverflödet, eller af de många fler, som svultits i hop af hungern, utan här är fråga om att taga något af öfverskottet från ett verk, som bär sig sjelft, som ej uppehålles genom skatter, tack vare den utmärkta administration, som gjort detta verk till det stora mönsterverket i Sverige. Detta verk är icke till för att skaffa behållningar åt statskassan; det måste oafåtligt utvecklas, så vida det icke skall gå tillbaka. Men det gifver afkastning åt staten på det sätt, att det är en vebikel för den materiella och andliga samfärdseln, gifver sålunda indirekt staten inkomster genom att främja skatteköllorna, ur hvilka statens tillgångar flyta.

Här är således ej anledning att tala om *sparsamhet*: detta var en falsk flagga, som höjdes öfver statsutskottets förslag. Jag ber att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr Månsson: Jo, nu fingo vi i den högre stilen veta, hvad det är fråga om, och det är icke utan att vi länge förstätt det.

Ty då en talare näst före mig talade om klokhet och dylikt, förstod man redan, att här var fråga om något annat, än hvad egentligen syntes. Här är nemligen meningen att gå till mötes en corps, som man rädes för att sätta sig emot, och som man därför vill göra till viljes.

Här har talats om vårt mönstergiltiga postverk. Ja, deremot har jag intet att invända, men jag tror, att det är en ofantlig skilnad, om man betraktar detta mönstergilla verk från synpunkten af Stockholm och dess förhållanden eller från synpunkten af landsorten och de förhållanden, som der existera. Vill jag ha min post på landet, får jag hemta den vid jernvägsstationen $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{2}$ eller flera mil från den

ort, der jag bor; om jag deremot bor i Stockholm, får jag min post uppburen flera våningar högt 5 à 6 gånger om dagen. Då kan jag tala om mönstergilla förhållanden. Men jag tror icke, att man är precis ense öfverallt att säga på det sättet. Det är nemligen en ofantligt stor skilnad på dessa förhållanden, mine herrar. Men vi hafva aldrig motsatt oss, utan vi vilja gå i den rigtning, som här är föreslagen. Vi vilja mera, än hvad hittills gjorts, sätta dessa postvaktbetjente på ordinarie stat. Men vi hafva icke ansett oss kunna gå med så långt, som Kongl. Maj:ts förslag går. Det är det, man klandrar, att vi betonat, att vid jemförelse mellan postexpeditörerna eller posttjenstemännen och postvaktbetjente det visar sig, att den stora skilnaden föreligger, att, om man på en gång på ordinarie stat uppflyttar alla dessa 150 postvaktbetjente, det skulle finnas kvar 443 af de extra postexpeditörerna, som äro i ständigt sjenstgöring lika som dessa extra postvaktbetjente, under det att det blefve allenast 81 kvar af de senare. Men är det att klandra, att vi med tanke på nämnda förhållande ändå vilja uppflytta lika många på båda ställena? Är det rimligt, att man, då vi vilja göra detta, klandrar oss så förfärligt, som man nu här gjort? Är det underligt, att vi förra riksdagen ej kunde vara med om en löneförhöjning till en corps, som vi, från vår synpunkt sedt, finna vara så väl aflönad, att, då vi jemföra dessa brefbärares aflöning med våra folkskolelärares, vi finna, att de förras aflöning vida öfverträffar de senares? Kan detta vara rimligt, då vi besinna, att en folkskolelärare får ligga fyra år vid seminarium för sin utbildning och kosta på sig mycket penningar för att kunna uppehålla sig der? Då man sedan bjuder honom en lägre aflöning, än postvaktbetjente hafva, kunde vi ej vara med om löneförhöjning åt postvaktbetjente, utan sade: hellre gå vi i någon mån den andra vägen och sätta dem på ordinarie stat. Mine herrar! »i någon mån», skrefvo vi, och: med hänsyn till »nödigt sparsamhet». Kan man säga, att man iakttager sådan, då man tager dem allesammans nära nog? Jag har följt den kongl. propositionen, och den säger, att här skulle blifva kvar 81 obefordrade postvaktbetjente. Det kan ej blifva flera kvar af de extra ordinarie postvaktbetjente med ständigt tjenstgöring efter det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget än 81. I kunnen icke få det till vare sig mera eller mindre. Ty jag tror, att Kongl. Maj:t räknat rätt, och antalet står uttryckligen angifvet. Alltså: af postvaktbetjente skulle blifva kvar 81 och af de andra 443. Jag tror, att vår mening låter försvara sig, och att den låter försvara sig äfven från synpunkten, huru dessa postvaktbetjente hafva betaldt. Ty, mine herrar, just den omständigheten, att det blefve så litet sparadt, visar, huru liten skilnad det är mellan de ordinaries och de extra ordinaries aflöning. Det är en mycket liten skilnad till följd af de större traktamentsersättningar, som de extra ordinarie ha än de ordinarie. Äfven denna omständighet talar för, att man ej bör gå så långt.

Men, mine herrar, vårt beslut i denna fråga verkar icke så litet äfven på en annan sak, på pensionsstaten. Vi veta, huru det står till med den, och en omgestaltning i förevarande afseende kommer att beröra dess ställning.

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentbefatt-
ningar.
(Forts.)

Ang. anslag till
inrättande af
151 nya ordi-
narie postvakt-
betjentbefatt-
ningar.

(Forts.)

Det synes mig därför, att vi iakttaga all billighet och väl försvara den ståndpunkt Riksdagen intog i sin förra skrifvelse, om vi på ordinarie stat sätta ytterligare ett antal af 75 vaktbetjente. Man kan försvara denna ståndpunkt just med afseende fästadt på den åberopade skrifvelsen. Man förbättrade då postvaktbetjentens ställning »i någon mån» och man iakttog »nödig sparsamhet». Och, mine herrar, har man någonsin tänkt sig en siffra högre än 75? Jag får säga, att, om vi gå så långt i detta fall, att vi göra postexpeditörerna och postvaktbetjente likstälde, jag tror, att man iakttagit all rättvisa.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Elowson: Jag har visserligen instämt med reservanten från denna kammare i statsutskottet. Men jag begärde ordet med anledning af några yttranden, som vi nu fått höra af den siste talaren på malmöhusbänken. Han gjorde en antydning derom, att anledningen, hvarför man talar till förman för postvaktbetjente, skulle vara, att dessa utgjorde en corps, med hvilken man icke ville stöta sig. Jag tror för min del, att det icke är lämpligt att tala på sådant sätt. Och jag tror, att den ärade talaren, om han tänker närmare på saken, skall finna, att det är ett argument, som icke biter på någon i denna kammare.

Han talade också om, att det fins en skilnad mellan land och stad beträffande den fördel, som man har af postväsendet. Men hvari skulle den skilnaden bestå? Är den till landets fördel eller är den till städernas fördel? Jag skall be att få erinra derom, och det är en hufvudsynpunkt, att postväsendet är ett regale, som staten tillegnat sig med uteslutande af den enskilda företagsamheten. Mine herrar! Tagen bort detta regale, låten den enskilda verksamheten taga hand om postbefordringen; hur skall det då ställa sig, har då landet eller städerna största fördelen? Om herrarne tagen reda på verkliga förhållandet, tror jag, att herrarne skolen finna, att det är en mycket stor del af postverkets inkomster, som komma från korrespondenter i städerna. Och på senare tiden har det gjorts ofantligt mycket för postväsendets utveckling på landet, och så vidt jag vet, har denna utveckling ej ländt till stegring af postverkets inkomster å landsbygden. Det är icke därför, man upphjelp postverket på landet, utan det är därför, att postverket är bärare af en stor kulturuppgift.

Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr greve Hamilton: Herr vice talman, mine herrar! Jag föranleddes att begära ordet deraf, att den ärade representanten för Onsjö härad upprepade, hvad en ärad talare på skånebänken förut här framhållit, nemligen att det skulle förefinnas en olikhet, ojemnhet och obillighet i fråga om postbefordran på landsbygden och i städerna. Jag begriper icke, hvarför man framkommit med detta tal här. Det är ju alldeles gifvet, att här med samma fog en representant från öfre Norrland skulle kunna komma och säga: jag har det icke så väl stäldt som t. ex. friherre Barnekow och herr Ivar Månsson i Trää, därför skall jag be att få yrka afslag på det och det förslaget. Jag förstår

verkligen icke detta. Det kan väl ej vara möjligt, att landsortsrepre-*Ang. anslag till*
sentanterna förneka, att det är nödvändigare, att man tager hänsyn *inrättande af*
till postbefordringens snabbhet i städerna, icke minst ur landsortens *151 nya ordi-*
synpunkt, därför att städerna ju äro de platser, der affärsförbindelserna *narie postvakt-*
mestadels förmedlas. Men då man gång på gång i en sådan fråga *betjentbefatt-*
som denna söker framhålla nämnda skilnad och säger: detta är en *ningar.*
fråga, som möjligtvis kan intressera städerna, men betänk, huru vi ha
det: vi få sjelfva gå till posten och hemta våra bref; då frågar jag:
är det afundsjuka, som här gör sig gällande, eller är det så, att man
vill försöka att i en fråga, der allt partiväsen bör vara fjerran, draga
in sådant? Jag tycker, att denna fråga, om någon, är en sådan, der
ej partisynpunkter böra få göra sig gällande. Om det verkligen är så,
att det är en obillig anordning, att städerna hafva för mycket och för
bra postbefordran, att herrar riksdagsmän från landsbygden finna sig
obehagligt berörda af att hafva det så förmånligt ställt under den tid,
de äro riksdagsmän, när de tänka på, huru illa det är ställt för dem
på landsbygden, då bör man väl framställa yrkande om, antingen att
det måtte blifva lika bra på landsbygden som i städerna eller också
att det måtte blifva lika illa i städerna som på landsbygden. Så länge
man icke gör detta — och jag har verkligen icke hört vare sig fri-
herre Barnehow eller herr Ivar Månsson i Träa väcka motion i det
syftet — får jag bestämdt förklara, att det tal, som här föres om olik-
het och obillighet är, så vidt det här gäller sak, fullständigt menings-
löst. Det måste därför vara andra syften, som ligga till grund för
dessa uttalanden, och dervidlag kan det väl ej finnas flera än de två
alternativ, jag nyss antyd. Antingen är det blott afundsjukan, som
talar, eller ock vill man söka ett vapen för diskussionen i partiidelserna.
Det ena som det andra är enligt min tanke lika oberättigadt.

Herr friherre Bonde: Jag har begärt ordet såsom representant
för landsbygden. Jag kan icke neka till, att jag funnit det rätt egen-
domligt, att det varit utslutande representanter för städerna, som talat
för Kongl. Maj:ts förslag, och att samtliga representanter från lands-
bygden, som yttrat sig i frågan, motsatt sig detsamma. Jag beklagar,
att äfven i denna fråga en antagonism mellan stad och land skall före-
finnas, en antagonism, som man hoppats, att man allt mer och mer
skulle komma ifrån, så att hvar och en, han månne vara representant
för stad eller land, blott tänkte på det allmänna bästa och frågade sig,
hvad från den synpunkten kunde vara att vidtaga, lemmande å sido
sitt enskilda intresse. Det är en egendomlig afundsjuka, som här låter
spåra sig i hvad några talare yttrat derom, att på landet det ej skulle
vara så väl bestämdt som i städerna, att man ej får sina bref hemburna
till sig på landet, men i städerna 6 gånger om dagen — 6 trappor upp,
som en talare yttrat sig. Det vore en orimlighet att å landet genom-
föra något sådant, huru önskvärdt det än skulle vara, att postväsendet
på landet utvecklades lika som i städerna. Det inser väl hvar och en,
att detta är absolut otänkbart i anseende till kostnaderna därför. Men
om det nu är omöjligt, skall man därför försämma postbefordringen i
städerna? Det är, såsom blifvit af den siste talaren uttryckt, af stor be-
tydelse för städerna såsom affärscentra, att postbefordringen der är snabb,

och jag tror äfven, att vi, som äro representanter för landsbygden, få erkänna, att jemväl landsbygden har stort intresse just af snabb postbefordring i städerna. Ty vi hafva väl i allmänhet våra affärsförbindelser med städerna, och då blir det väl för oss af stort gagn och stor betydelse, att vi kunna få våra bref, som vi skicka till städerna, Stockholm och andra städer, snabbt befordrade och besvarade, då brevrens snabba utlemnande till adressaten lika mycket är i afsändarens som emottagarens intresse. Jag tror, att detta är en afsevärd fördel, som man måste tänka på, äfven om det är omöjligt att på landet genomföra, att postvaktbetjente skola springa omkring hem till oss med brefven, så att vi icke behöfva skicka och hemta dem ¹/₄, ¹/₂, ja, till och med en hel mil och ändå längre väg. Jag har icke heller hört någon talare bestämdt yrka på, att detta förhållande skulle ändras så, att icke brefven skulle utskickas i Stockholm, utan hvar och en här skulle få sjelf gå och hemta sina bref. Så långt vill förmodligen ingen åtminstone vid närmare eftertanke gå. Om man nu vill, att brefven skola utdelas, är det väl lämpligast, att de utdelas på så mönsterligt sätt, som hittills skett, och att man ej inskränker vaktbetjentes antal. Då sålunda deras antal är nödvändigt, är det väl ej mera än rätt och billigt, att de få de förmåner, som de kunna få genom att blifva uppförda på ordinarie stat, i synnerhet som herr Hedin antydt och allra mest som herr statsrådet och chefen för civildepartementet eller generalpostdirektören förklarar, att postverkets finanser äro sådana, att denna lilla utgift, som man verkligen icke af sparsamhetshänsyn kan motsätta sig, kan tagas af postverkets egna inkomster.

Då således mig synes, herr vice talman, att detta förslag är lika mycket af billighet som af rättvisa förestafvadt, kan jag ej annat än just som representant för landsbygden be att få instämma i herr von Friesens yrkande.

Herr Redelius: Herr vice talman! Jag hade icke tänkt att begära ordet i nu föreliggande fråga, emedan jag ansett mig för min ringa del kunna åtnöja mig med det beslut, kammaren behagar fatta, vare sig den den dervid kommer att antaga Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag; men jag har blifvit uppkallad af några talare, särskildt af herr grefve Hamilton, och i samma rigtning som han yttrade sig också herr friherre Bonde. Dessa båda herrar särskildt kommo med skäl, som jag enligt min uppfattning kunde karakterisera såsom herr Elowson karakteriserade en annans, nemligen såsom skäl af beskaffenhet, att de icke bita på folk.

Jag har icke anfört några klagomål öfver de postala förhållandena på landsbygden, ehuru väl det ju är en betydlig skilnad, som ingen här förnekat eller kan förneka, hvad postbefordringen beträffar, mellan land och stad. Att det skall vara bekvämligare på grund af förhållandenas egen natur i detta afseende i städerna än på landet, är ju sant, och man bör, såsom någon sagt, icke vara afundsjuk för det. Man bör icke heller taga denna fråga från partisynpunkt och icke heller taga den så, att man känner sig, såsom samme talare sade, obehagligt berörd derför, att några hafva en förmån, som man sjelf icke har i motsvarande hög grad; icke heller tror jag, att man bör väcka upp någon

antagonism mellan land och stad, såsom friherre Bonde tycktes antyda, att man här sökt göra, och ej heller intagas af något slags egendomlig eller annorlunda beskaffad afundsjuke.

Det är emot dessa hänsyftningar och antydanden jag velat nedlagga min protest.

Men för att göra jemförelsen litet tydligare och, så vidt jag förmår, i någon mån försvara mina vänner och kamrater, som här blifvit anfallna, ber jag att få omtala, att jag, fastän tjänsteman, hvilken som sådan kunde anse mig hafva rätt att vänta att få tjänsterförsändelser mig tillsända så hastigt, att det kunde vara mig möjligt att i rätt tid besvara dem, blott får post tre gånger i veckan och dessa tre gånger mycket sent på aftonen, så att det ofta är omöjligt att kunna hinna afgifva svar med morgonens post, som går mycket tidigt om morgnarne, också den tre gånger i veckan.

Det är klart och tydligt, att detta är en olikhet i förhållandena mellan stad och land, som i synnerhet skall märkas, då man är här — deruti ger jag herr greve Hamilton rätt — ty här får jag post så ofta, att, om någon skulle vilja skriva till mig sex gånger om dagen, finge jag posten lika många gånger om dagen mig tillsänd, det vill säga dubbelt så många gånger om dagen som jag får posten i veckan hemma.

Nog är det således beqvämare anordnad i Stockholm, det skall väl ingen neka till; men jag tror icke, att det skall kunna sägas, att man hyser någon afundsjuke eller att frågan kan anses vara betraktad ur partisynpunkt, därför att man erinrar om ett sådant sakförhållande, och jag tycker verkligen, att, om man har en stor förmån, man då skulle kunna i all vänlighet erkänna och säga: »Vi ha en stor förmån, och önska äfven, att alla öfriga skola kunna få samma förmån som vi». Men detta låter sig icke göra, och ingen har heller begärt det, åtminstone har jag icke hört någon yrka på det, utan man finner sig i det närvarande tillståndet, sådant det är på grund af de lokala förhållandena. Något annat var väl icke heller meningen i herr Ivar Månssons yttrande. Han tyckte endast, att man gått tillräckligt långt i ökningen af städernas och äfven af dessa tjänstemäns förmåner, om man på en gång uppflyttade 75 af hvardera gruppen på ordinarie stat ifrån extra, och han trodde att dessa tjänstemän borde villigt erkänna, att Riksdagen tagit nödig hänsyn till deras ställning och behof och sökt förbättra deras vilkor, äfvensom att de, som i främsta rummet få åtnjuta fördelen af denna förändring, borde i all vänlighet och öppenhet erkänna den förmånen; det är ju nu här icke fråga om något annat än att utsträcka den litet mer eller mindre.

Det har här också talats om sparsamhetshänsyn. Mig synes att man kan göra det, äfven om den ene skulle tycka att sparsamheten i detta fall gått för långt, och den andre, att sparsamheten icke gått nog långt. Vi kunna i alla fall resonera, såsom vi bruka göra här, med inbördes aktning och förtroende äfven i denna punkt, utan att slunga hvarandra i ansigtet insinuationer om parti-hänsyn, afundsjuke och dylikt. — Det är detta, som jag icke vill vara med om. Derfor vill jag uttrycka min ledsnad öfver att sådant skett här i någon mån nu i afton. Vi böra därför, synes det mig, på ömse

Ang. anslag till håll taga hänsyn till hvarandras uppfattning och de derfor anförda inrättande af skälen, de må nu gälla hvad de kunna.
 151 nya ordi- Mig synes det icke vara ett litet medgifvande af utskottet att nu narie postvakt- vilja flytta upp 150 tjenstemän på ordinariat stat ifrån extra, men icke betjentebefatt- ningar. skall jag för min ringa del gråta öfver, om man också tager 75 till, (Forts.) men för närvarande kommer jag att rösta för utskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag instämmer alldeles med den föregående ärade talaren deruti, att denna fråga bör ses helt och hållet fri ifrån alla insinuationer. Men i ett annat hänseende kan jag icke dela hans uppfattning; jag tror icke, att den lifvigare utvecklingen utaf poströrelsen i städerna uteslutande är till städernas förmån. Det har redan af en föregående ärad talare här bakom betonats, att breven icke allenast äro af intresse för dem, som få dem, utan äfven för dem, som skrifvit dem, och ofta åtminstone bor den, som skrifvit dem, utom staden, under det den, som tar emot dem, bor inom staden. Men det är företrädesvis en annan sida af saken jag skulle vilja fästa uppmärksamheten på. Tro herrarne, att det skulle varit möjligt att göra så mycket, som gjorts för postbefordringen på landet, om icke inkomsterna af posten i städerna varit så stor som den är? Tro herrarne vidare, att inkomsten af posten i städerna skulle varit så stor som den är, om icke postverket på ett klokt sätt sökt utveckla och utvidga rörelsen der? Tro herrarne, att, som händelsen var under år 1894, då post-uppbörden ensamt från Stockholm uppgick till en och en half million kronor eller ungefär en femtedel af postverkets hela uppbörd, att detta resultat skulle hafva kunnat uppnås, om posten t. ex. burits ut en gång om dagen här i Stockholm? Nej, en utveckling, som göres af postverkets rörelse i Stockholm, kommer, om den är väl afpassad, att mer än väl bära sig och kan gifva mycket större inkomster än de utgifter äro, som af denna utveckling förorsakas. Och nu vidare — om icke dessa stora inkomster af postbefordringen influat i städerna — Göteborg hade 1894 en uppbörd af 575,000 kronor, Malmö en uppbörd af 300,000 kronor, således de tre största städerna sammanlagdt $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af postverkets hela uppbörd under det året — tro herrarne verkligen, att postföringen på landet skulle kunnat dess förutan utvecklas såsom den gjort? Jag vågar helt och hållet bestrida det. Åtminstone kunde det icke hafva gått för sig utan mycket stora direkta statsanslag för ändamålet, med postverkets egna medel kunde det omöjligt hafva skett.

Under de sista tjugu åren hafva poststationernas antal på landsbygden vuxit från 383 till 2,055 och under samma tid har landtbrefbäringen, som inrättades år 1877, utvecklats så, att antalet mil, som landtbrefbärande 1894 tillryggalagt, uppgick till 132,000.

Skulle vi icke kunna se denna sak affärsmässigt? Derfor att något slags — jag vill icke säga afundsjuka, ty det ordet förbjöd den föregående ärade talaren, men i alla fall något i den riktningen förefinnes, icke kan det vara skäl, hvarför man skulle neka postverket sådana inkomster, hvilka möjliggöra postverkets utveckling på landsbygden.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr vice talman, mine herrar! *Ang. anslag till inrättande af 151 nya ordinarie postvaktbetjentebefattningar.*
 Det synes mig som om hela denna fråga skulle hafva kommit något på sned under diskussionen. Här har nemligen enligt min uppfattning icke talats om det man bort tala om. Hela tiden har det talats om, hvilka som hafva mest fördelar genom postbefordringen, städerna eller landsbygden, men det är icke detta man skall tala om, utan om huru mycket vaktbetjente hafva i aflöning samt huruvida det är nödvändigt att flytta upp på ordinarie stat ett större eller mindre antal. (Forts.)

Hvad nu postverket beträffar, tror jag vi allesammans kunna vara ense om, att det är ett verk, som blifvit så väl skött, att få af våra embetsverk kunna öfvertärfva det härutinnan, och utvecklingen deraf går ständigt framåt både på landet och i städerna, och dermed tror jag vi litet hvar kunna vara belättna.

Hvad nu frågan gäller är, huruvida det för postverket kan anses behöfligt att företaga en uppflyttning på ordinarie stat af extra tjänstemän och betjente i den grad Kongl. Maj:t föreslagit, eller om vi skola nöja oss med hvad statsutskottet hemställt i det hänseendet.

Jag kan icke neka till, att då här föreligger en siffra på de extra ordinarie, som äro i ständigt tjänstgöring — jag vill erinra, att vi böra skilja mellan reservbetjente och dem, som äro i ständigt tjänstgöring — en siffra som uppgår till 259, det synes mig ganska rimligt, att, såsom statsutskottet föreslagit, uppflytta 76 af dessa 259 i stället för att på en gång flytta upp 151, såsom Kongl. Maj:t föreslagit. Jag tror, att vi måste taga hänsyn till förhållandena och tänka på ställningen på mer än ett håll, och på hvilka följder ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag kan föra med sig. Jag kan då försäkra, att följderna skola blifva större, än hvad vi i närvarande stund kunna tänka oss, om vi sätta på ordinarie stat en corps, som står i en ställning närmast jemställd med vanliga arbetares, och låta personer tillhörande denna corps på kort tid komma upp till en aflöning af 1,500 kronor — som de faktiskt kunna betinga sig här i Stockholm. Jag ber er, mine herrar, betänka, att en dylik åtgärd kan återverka på många andra områden. Den kommer icke blott att återverka på arbetsförhållandena i städerna utan äfven på landsbygden, och det kan därför hända, att landsbygden i detta fall nödgas taga ersättning på andra håll för de sålunda uppdrifna arbetskostnaderna.

Jag tror att, huru man än vill se saken, och då nu statsutskottet gått in på att på en gång sätta 76 vaktbetjente på ordinarie stat, herrarne icke böra vara så envisa. Jag för min del skulle icke bli ledsen, om man satte 75 till på ordinarie stat, men jag ber er ännu en gång, mine herrar, betänka, att sådant kan hafva större följder med sig, än hvad man nu i allmänhet kan inse, och jag skall därför be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Ersson* i Vestlandaholm och *Nilsson* i Skärhus.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr vice talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till herr Lundebergs m. fl.

Ang. anslag till reservation. Herr vice talmannen fann den förra propositionen besvarad inrättande af med öfvervägande ja, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, 151 nya ordinarie postvakt-justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt under mom. 2 i tredje punkten af förevarande utlåtande n:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr Chr. Lundeberg m. fl. vid detta moment afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 97 ja men 104 nej; och hade i följd deraf kammarens beslut utfallit i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Efter föredragning vidare af mom. 3, innefattande utskottets hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts förslag om anskaffande af nytt posthus i Stockholm, anförde

Herr Zetterstrand: Herr talman, mine herrar! Jag kan icke underlåta att begagna tillfället att till statsutskottets ärade ledamöter uttala min tacksamhet för det för mig synnerligen tillfredsställande sätt, hvarpå statsutskottet motiverat sitt afstyrkande af min motion; och på samma gång begagnar jag tillfället att till herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet rigta en vördsam hemställan, att han, så snart sig göra låter, söker att tillmötesgå den af statsutskottet i dess motivering uttalade önskan beträffande utredning af frågan om ifrågavarande postinspektioners stationsorter.

Något yrkande har jag icke att framställa.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Ang. anslag för inrättandet af en postled Trelleborg—Sassnitz m. m.

Mom. 4.

I detta moment hemställde utskottet: »att hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit, föranledande till ändringar i postverkets stater, må af Riksdagen bifallas».

Herr A. Hedin begärde ordet och yttrade: Jag anhåller, herr talman, endast om ett litet, kort ögonblicks paus, blott för att be kammaren stryka ett streck vid denna punkt — det är detsamma som att sätta ett litet vägmärke, af hvilket man kan inhemta, huru långt vi gått och i hvilken rigtning från maj år 1892 till mars år 1897.

Kammarens ledamöter behagade finna, hurusom å sid. 37 i statsutskottets utlåtande utskottet erinrat derom, att Kongl. Maj:t i proposition till 1892 års Riksdag »ej mindre äskade Riksdagens yttrande

öfver ett Riksdagen meddeladt förslag att, för uppehållande genom enskildt bolags försorg af regulier ångfartygsförbindelse hela året om mellan Trelleborg och Sassnitz, af postmedlen årligen bestrida hälften af det belopp, som kunde erfordras till subvention åt bolaget, under förutsättning att den andra hälften anvisades från tysk sida» o. s. v.; och att detta förslag, som i allt fall Andra Kammaren icke ville veta af, förföll.

Ang. anslag för inrättandet af en postled Trelleborg—Sassnitz m. m.
(Forts.)

Sedan så skett, har Kongl. Maj:t nu funnit, att Kongl. Maj:t kunde undvara Riksdagens samtycke i denna del — Kongl. Maj:t har på egen hand vidtagit åtgärder, om hvilka det för fem år sedan ansågs nödigt att inhemta Riksdagens yttrande, och som då ansågos icke vidare skola ifrågakomma, åtminstone icke utan ett försök att en annan gång få ett gynsamare yttrande från Riksdagen. Men nu har Kongl. Maj:t funnit tiden vara inne att handla oberoende af Riksdagens mening i detta fall och endast presentera Riksdagen en återstående räkning att betala; och statsutskottet har icke haft något att invända.

Det är detta, jag velat sätta ett litet streck vid; och det skall nog ihågkommas en gång, då det gäller att berätta, huru Riksdagen handlat för att förspilla sin rätt och sin värdighet.

Vidare anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Jag kan förstå, att routen mellan Trelleborg och Sassnitz kommit till stånd ur postaliskt intresse; men jag undrar, om med de tåganordningar åtminstone, som hittills kungjorts i tidningarna, den verkligen kommer att bli af så stor nytta för den svenska postföringen, som man förestält sig, och som de ökade utgifterna borde förutsätta. Om jag räknat rätt, kommer t. ex. ett bref, som skrives i Berlin på måndagen, med nuvarande förhållanden under vintertiden, då det går långsammast, till Stockholm på onsdags morgon. Efter den nya tradens igångsättande skulle samma bref komma till Stockholm natten emellan tisdagen och onsdagen, men lär väl icke kunna utbäras förrän på onsdags morgon. Detta om jag tar postföringen i den rigtningen. Tager jag postföringen i motsatt rigtning, blir förhållandet enahanda; och till samma resultat ungefär kommer jag, ehuru jag nu ej behöfver redogöra därför, om jag tager i betraktande södra stambanans södra ändpunkt, staden Malmö.

Det skulle ju kunna hända, att det för några mellanliggande stationer kan blifva någon fördel med denna ändrade postföring, men jag har ej kunnat räkna ut, att den blir särdeles stor; och jag har ej heller sett, att någon framställning från generalpoststyrelsens sida nu förekommit för att få den nya postlinien till stånd.

Om herrarne erinra sig, talades, då ärendet förra gången var före, äfven om den godstrafik, som skulle komma att ega rum på ångbåtslinien emellan Trelleborg och Sassnitz. Så vidt jag sett, har en sådan godstrafik nu icke omtalats och enligt min tanke med stort skäl, ty, som jag då förklarade, tror jag icke, att någon egentlig godstrafik af större betydelse kommer till stånd på den linien.

Det har förvånat mig att, da nu en så vigtig sak blifvit genomförd, motiven för denna sak icke blifvit kraftigare framhållna och att

Ang. anslag för inrättandet af en postled Trelleborg—Sassnitz m. m. man icke fått af statsrådsprotokollet veta, hvilken framställning generalpoststyrelsen i detta ärende gjort till Kongl. Maj:t eller hvilka fördelar för det svenska postverket denna linie skulle medföra, utan att helt enkelt blifvit sagdt, att Kongl. Maj:t nu har förordnat om denna

(Forts.) postlinies inrättande och sedermera begärt anslag till densamma. Det har ock förvånat mig, att det icke varit något tal om ökade utgifter för jernvägarne med anledning af denna ändrade postföreläggning. Vi fingo för några dagar sedan en antydning om, att det ansetts behöfligt förstärka jernvägslinien i Alfvesta-trakten, om jag minnes rätt; och det förefaller mig, som om denna förstärkning skulle vara i väsentlig mån orsakad af den nya postlinien, men icke heller derom ha vi fått någon framställning.

Jag för min del skulle hafva mera tyckt om, om skälen till den nya postliniens inrättande hade i statsrådsprotokollet utförligt och kraftigt blifvit framhållna; ty af hvad här föreligger, kan Riksdagen icke blifva i stånd att bedöma, hvilka de viktiga skäl kunna vara, som förmått Kongl. Maj:t att mot Andra Kammarens tydliga uttalande åväga-bringra denna postlinie.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Den siste ärade talaren frågade, hvilket postaliskt intresse tillgodoses, hvilka postala fördelar ernås genom denna nya kontinentalroute.

Som kammaren har sig bekant, så komma, sedan de nya tågen insatts, förhållandena under de fyra sommarmånaderna att blifva ungefär desamma som för närvarande. Förbättringarna äro förlagda till de åtta öfriga månaderna på året. Förhållandet är för närvarande så, att den tid, som åtgår mellan Stockholm och Berlin, är cirka 36 timmar, men den kommer hädanefter att blifva 24 timmar. I postalt hänseende kommer visserligen icke vinsten för Stockholm eller Berlin att bli synnerligen stor, beroende derpå, såsom herr von Friesen har framhållit, att tågen skola ankomma såväl till Berlin som till Stockholm sent på qvällen, och att således utdelningen af posten, fastän den kommer 12 timmar tidigare än nu till bestämmelseorten, icke kan ega rum förr än påföljande morgon. Någon vinst uppstår dock alltid för adressaten, ty utdelningen af posten på morgnarna bör kunna ske åtskilligt tidigare än nu, helst som så skulle ordnas, att s. k. grofsortering af Stockholms-posten skall verkställas redan på båten under öfverfarten mellan Sassnitz och Trelleborg. För hufvudstaden — förmodligen äfven för Berlin — blir det emellertid allra högst två timmars vinst.

För tidningsredaktionerna blir det dock en bestämd vinst. Ty jag antager, att postverket kommer att så ordna förhållandena, att redaktionerna få tillgång till tidningarna redan på aftonen strax efter tågens ankomst. Men, mine herrar, af tidtabellerna ser man, att det från Berlin till Stockholm afgående och det från Stockholm till Berlin ankommande tåget stå i Berlin i anslutning till de stora posttågen till Frankfurt, Paris och London, nemligen de som gå på qvällen från Berlin och komma på qvällen till Berlin, och derjemte står det från Stockholm ankommande tåget i anslutning till snälltåget till Wien. Det blir således för den svenska posten till de orter, som ligga bortom Berlin —

och denna post utgör efter beräkningar, som för ett par år sedan gjordes i generalpoststyrelsen, hälften af Sveriges post till utlandet — en betydlig vinst, ty hädanefter kommer posten till dessa orter 12 timmar tidigare. Till t. ex. Frankfurt kommer den fram på morgonen och kan der utdelas genast; och samma är förhållandet med en stor del af posten till en stor del af vestra och af sydvestra Europa.

Ang. anslag
för inrättandet
af en postled
Trelleborg—
Sassnitz m. m.
(For(s.))

För öfrigt — medan jag sysselsätter mig med sjelfva resan öfver Berlin — är det klart, att det icke blott är de postala intressena, som främjas genom denna route, utan att det äfven för de resande är en bestämd fördel, att de komma fram 12 timmar tidigare till Berlin och andra europeiska hufvudorter än nu.

Jag återgår nu till de postala intressena. Utom hvad jag nyss nämnde, kommer en vinst att uppstå särskildt för södra Sverige, som får vida bättre besparingstid för sin post till och från kontinenten. Och södra Sverige har vidare genom denna kontinentalförbindelses anordnande vunnit det af denna del af vårt land så lifligt eftersträfvade önskemålet att få dagsnälltåg, som på dagen passera mellan Malmö och Stockholm.

En annan stor fördel, som genom denna kontinentalförbindelse uppnås, är den, att man får mera säkerhet i förbindelserna. Vi veta alla, att under svåra isvintrar — till och med under en sådan vinter, som ej varit svårare än den vi nu haft erfarenhet af — har förbindelsen mellan Gjedser och Warnemünde mycket ofta varit instäld, och att det icke är sällsynt, att samma förhållande eger rum med förbindelsen Kiel—Korsör. Det är då af synnerlig vikt i postalt hänseende, liksom äfven för alla resande till och från kontinenten, att det finnes en tredje förbindelseled. Och härmed kommer jag, herr talman, till det, som för mig och andra, som i årtal arbetat för denna route, varit ett af hufvudskälen för våra sträfvanden i detta hänseende.

Det allra viktigaste med denna förbindelseled synes mig nemligen vara, att vi genom densamma erhålla en egen förbindelse med kontinenten, en förbindelse, hvilken vi sjelfva hafva i vår hand. Jag erkänner gerna, att, såsom trafikförhållandena nu i Danmark äro ordnade, de äro ganska tillfredsställande, och att de blifvit det allt mer i samma mån, som vi svenskar visat tendens att sjelfve söka taga frågan om hand. Men med allt erkännande af, huru bra det är stäldt med afseende å förbindelsen med kontinenten öfver vårt grannland Danmark, står det för mig åtminstone fast och oafvisligt klart, att det är viktigt för oss att i detta hänseende söka göra oss oberoende af Danmark, så att vi hafva en egen förbindelseled med kontinenten. Och i betraktande af den täta samfärdsel, som redan eger rum i kommersielt och postalt hänseende samt i fråga om resande mellan Sverige och andra sidan Östersjön, synes det mig såsom en solklar sak, att detta måste vara till nytta för vårt land. Och det få vi nu för en ökad kostnad, som i verkligheten icke kommer att belöpa sig för hvarje år till mer än 25,000 kronor. Detta är väl en utgift, som är ganska ringa i förhållande till det enligt min tanke verkligt stora mål, som man vunnit genom den nya leden.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag är tacksam för de upp-

Ang. anslag för inrättandet af en postled Trelleborg—Sassnitz m. m.

lysningar, som jag fått af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, och hvilka naturligtvis äro afgifna af honom i egenskap af generalpostdirektör under den tid, då dessa underhandlingar pågingo. Men ännu tacksammare skulle jag hafva varit, om dessa upplysningar dels varit fullständigare, dels hade funnits i statsrådsprotokollet, så att det varit för Riksdagens ledamöter möjligt att närmare granska deras innehåll. Redan nu förefaller det mig dock, som om den ifrågasvarande förbindelsen ej kunde medföra fördelar i fråga om postutvexlingen med *alla* orter, som ligga bortom Berlin, utan endast med sådana, hvilka, såsom t. ex. Frankfurt, ligga inom en gräns cirka 12 timmar bortom Berlin. Ligga de 24 timmar bortom Berlin, synas de nuig komma i alldeles samma ställning som Berlin sjelft. Det torde således icke vara rätt att räkna förändringen till fördel för hela den af civilministern afsedda postutvexlingen.

(Forts.)

Jag hade förmodat, att andra och nya skäl tillkommit till dem, som framställdes af Kongl. Maj:t, då ärendet senast var före i denna kammare. Men jag har ännu icke fått höra några sådana. Det skäl, som nyss framställdes såsom det hufvudsakliga, nemligen att vi på detta sätt skulle få en postförbindelse med kontinenten, oberoende af Danmark — det skälet framhölls äfven då med mycken skärpa, men ansågs af denna kammare icke vara tillräckligt starkt för att nödvändiggöra de med inrättandet af denna linie förenade kostnader.

Det är sant, att linien Gjedser—Warnemünde någon gång är stängd, men det finnes dock en annan led öfver Danmark, hvilken är den, som längst kommer att vara öppen, och det är linien Korsör—Nyborg—Jylland och vidare åt söder till kontinenten. Ätminstone är detta den väg, som resande pläga fara om vintern, då de frukta för att blifva uppehållna af is.

Nu heter det visserligen, att traden Trelleborg—Sassnitz är så utmärkt, att man der aldrig skall komma att möta ishinder. Detta är dock endast en förmodan; ingen vet, huru det kan komma att ställa sig i detta hänseende.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet räknade också ut, att den nya traden skulle medföra endast 25,000 kronors ökad kostnad. Han kom till detta resultat naturligtvis med tanke derpå, att transitoafgifterna till danska postverket skulle bortfalla. Men är det icke så, att det inom postala kretsar varit tal om att helt och hållet afskaffa all transitorsättning, och skall icke vid den stundande verdenspostkongressen i Washington förekomma till behandling just frågan om afskaffande af transitoafgift för post? Om detta slags afgifter i allt fall komma att försvinna, är det icke då origtigt att räkna dessa 40,000 kronor den nu åvägabragta förändringen af posttrafiken med kontinenten till godo?

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll: Herr vice talman, mine herrar! Som jag har i handen en tidtabell för den nuvarande och den tilltänkta förbindelsen Berlin—Stockholm och Stockholm—Berlin, skall jag till en början be att få angifva, huru dermed ställer sig i det ena och det andra fallet.

Öfver den nuvarande linien Gjedser—Warnemünde går under

sommaren posten från Berlin på förmiddagarne kl. 8,25 och framkommer till Stockholm följande dag kl. 11,45 f. m. Under den öfriga delen af året afgår posten från Berlin på aftnarne och framkommer till Stockholm först på tredje dagens förmiddag.

*Ang. anslag
för inrättandet
af en postled
Trelleborg—
Sassnitz m. m.*

Enligt den nya, för linien Trelleborg—Sassnitz tillämnade tidtabellen skulle åter under hela året posten afgå från Berlin kl. 7,12 e. m. och framkomma till Stockholm följande dag på aftonen, sommartiden kl. 8,5 och vintertiden kl. 10,5 e. m.

(Forts.)

Det ligger tvifvelsutän en stor fördel redan deruti, att afgangstiden hela året rundt infaller på aftonen, ty det är vid denna tid på dygnet, som man i allmänhet skrifer sina bref och lemna dem till postbefordran. Vidare är det tydligt, att en sådan förbindelse, der posten afgår från Berlin hvarje afton och framkommer till Stockholm följande dag på aftonen, är vida att föredraga framför den äldre anordningen, enligt hvilken under sommaren, då förhållandena ställa sig gynsamast, posten afgår från Berlin på morgonen och först sent under följande dags förmiddag framkommer till Stockholm.

Hvad jag vidare skulle vilja framhålla, är det, att frågan numera föreligger i ett väsentligen förändradt skick mot hvad fallet var år 1892. Då begärdes för nattbevakning å vissa bandelar ett belopp af 225,000 kronor, som nu bortfallit. Vidare begärdes då ett statslån å 650,000 kronor till Malmö—Trelleborgs-banan, för att denna skulle kunna sättas i behörigt skick. Ej heller detta kommer nu i fråga. Således återstår nu endast subventionen åt ångfartygsbolaget, hvilken emellertid, från att år 1892 hafva beräknats till 158,000 kronor, numera skulle utgöra endast 94,500 kronor. Om man gör de afdrag, som förut blifvit påpekade, finner man, att den ökade kostnaden år 1892 skulle hafva utgjort 91,500 kronor, hvaremot man nu endast har att räkna med ett belopp af 22,500 kronor för den ifrågavarande subventionen. Denna summa utgör ju icke ens en tredjedel af den år 1892 föreslagna kostnaden. Hvad jag med detta velat påpeka, är således, att frågan, hvad kostnaden beträffar, numera är i ett väsentligen olika läge mot hvad fallet var år 1892.

Det är visserligen sant, att Kongl. Maj:t år 1892 begärde ett yttrande af Riksdagen, men denna åtgärd berodde naturligtvis på de höga kostnaderna. Det är likaledes sant, att det då gälde ett förslagsanslag, som sålunda kunde öfverskridas, men med anledning af de höga kostnaderna och vidare med anledning derutaf, att anslaget skulle användas på annat sätt, än som förut skett, blef frågan framlagd för Riksdagen. Vidare är det sant, att denna Kongl. Maj:ts framställning då blef af Riksdagen afslagen. Jag kan dock icke tänka mig — hvad som ej heller framgick af den diskussion i ärendet, som år 1892 förekom i Riksdagen — att Riksdagen skulle vara emot en direkt förbindelse mellan Sverige och kontinenten. Det är ju tvärtom helt naturligt, att man eftersträfvat en sådan förbindelse. Hos oss ha vi ett väl utveckladt jernvägssystem, och samma är förhållandet på kontinenten. Då är det ju den allra naturligaste sak i världen, att man insätter båtar för att förena dessa jernvägsnät. Då nu detta kunde ske för ett så billigt pris, som här är i fråga, och då vidare Riksdagen, efter hvad det vill synas mig, år 1892 icke var emot sjelfva saken, utan af

Ang. anslag för inrättandet af en postled Trelleborg—Sassnitz n. m. andra skäl afslog den då föreliggande framställningen, har Kongl. Maj:t ansett sig ha anledning att genomföra denna sak på egen hand.

Utaf den diskussion, som år 1892 förekom i kammaren, framgår, att man var af olika meningar om den väg från Sverige, som man för den nya förbindelseleden skulle välja. Det gälde då Malmö, Ystad eller Trelleborg. Då numera tvenne statsbanor förenas i Malmö, kan icke gerna Ystad komma med i räkningen. Som icke heller Malmö torde på allvar sättas i fråga, är det ju helt naturligt, att man utgår från Trelleborg.

På det att Riksdagen icke må tro, att Kongl. Maj:t i detta fall gått till väga på annat sätt än som förut varit praxis, ber jag att få påpeka, att genom 1869 års postfördrag mellan Sverige och Nordtyska förbundet bestämdes, att skånska-pommerska sjöpostföringen skulle utgöras med två turer i veckan fram och åter, och åtog sig nordtyska postverket genom 1870 års additionalfördrag att, på grund af aftal med ett rederi, från och med 1871 under tio efter hvarandra följande år låta underhålla en regelbunden, privat postångfartygsförbindelse mellan Malmö och Stralsund för befordran af post, resande och fraktgods. Den årliga godtgörelse, som härför skulle till vederbörande rederi betalas, skulle enligt samma additionalfördrag utgöra 10,000 thaler, samt till lika delar erläggas af svenska och nordtyska postverken. Sedermera har detta aftal förändrats och subventionen ökats.

Vidare må framhållas, att äfven linien Vestervik—Libau kommit till stånd på samma sätt. Jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref till generalpoststyrelsen den 18 september 1885 afslöts nemligen samma år kontrakt mellan generalpoststyrelsen och ångfartygsaktiebolaget Vestervik—Libau om underhållande under fem års tid, räknade från 1886 års höst, af regelbunden varu- och passagerarefart äfvensom postföring en gång i veckan året om emellan Vestervik och Libau fram och åter; och skulle bolaget för omfördälda postföring ega att under nämnda fem år från svenska postverket uppbära ett årligt belopp af 45,000 kronor, äfvensom att af svenska staten utbekomma godtgörelse för den förlust, som för bolaget tilläfventyrs kunde uppstå vid fullgörande af dess ifrågavarande åtagande, dock endast intill ett belopp af 25,000 kronor för år, att af handels- och sjöfartsfonden utgå.

Ännu ett par andra linier ha uppkommit på samma sätt. För att icke för länge upptaga tiden, skall jag emellertid inskränka mig till det redan sagda.

Herr von Friesen: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ville säga, att frågan nu förelåg uti ett väsentligt olika läge mot det, i hvilket den förelåg vid 1892 års riksdag. Ja, det är i viss mån sant; men för det första erkände han, att Riksdagens yttrande infordrades öfver sjelfva linien, och svaret blef nekande. Det oaktadt har nu linien kommit till stånd!

Vidare är det sagdt, att då var det fråga om ett lån till Malmö—Trelleborgs jernvägsbolag för förbättrande af denna jernvägslinie; något sådant lån är det nu icke fråga om. Ja, det kan väl vara sant; men anledningen till att nu icke är fråga om ett lån — är icke den, manne, såsom jag hört berättas, att Kongl. Maj:t gifvit lån ur handels-

och sjöfartsfonden till bolaget Sverige—Kontinenten, eller hvad det heter? Således, förra gången begärdes af Riksdagen, att Riksdagen skulle medgifva lånets upptagande; nu har Kongl. Maj:t af statsmedel på annat sätt lemnat detta lån!

Vidare har det sagts, att då begärdes det för förbättring af statsjernvägarne ett icke obetydligt belopp. Ja, det är också sant; men kan det verkligen vara förhållandet, att den här snabba förbindelsen kan komma till stånd utan att väsentligt ökade utgifter för statens jernvägar måste förekomma? Jag är icke i tillfälle att bedöma den saken; men den der omflyttningen af skenorna vid Alvesta har åtminstone hos mig väckt en misstanke, att sådana ökade kostnader vore nödvändiga, och dessa arrangement med dyrbara vagnar och dylikt hafva också gifvit mig en misstanke om att ökade kostnader komma att orsakas jernvägarne just genom den nya förbindelsen.

Är det således icke mera skenbart, som frågan är i ett annat läge nu än förra gången, då den var föremål för Riksdagens pröfning?

Det är också sant — och jag förnekar icke Kongl. Maj:ts befogenhet i det fallet — att postkonventioner äro ingångna och öfverenskommelser angående postföring gjorda af Kongl. Maj:t rörande en mängd linier. Men har med afseende å någon af dessa linier Riksdagen förut blifvit hörd och gifvit ett nekande svar? Så skulle nemligen förhållandet vara, om icke jemförelsen skulle halta.

Det var en fråga, som jag gjorde förra gången jag hade ordet, men som jag icke fått svar på, nemligen: då denna linie kommit till stånd hufvudsakligen ur postaliskt intresse, har initiativet till liniens ävägbringande blifvit taget af generalpoststyrelsen?

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

I mom. 5, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att Riksdagen, vid bifall till hvad utskottet i mom. 1:o, 2:o, 3:o a) och b) samt 4:o hemställt och med beräknande af postverkets stater för år 1898 till följande belopp, nemligen:

aflöningsstaten	kr. 3,312,300: —
öfvergångsstaten	» 2,400: —
pensionsstaten	» 75,375: —
omkostnadsstaten	» 4,875,500: —
oförutsedda utgifter	» 340,000: —
afkortningar och restitutioner m. m. ...	» 64,425: —
	<hr/>
tillsammans	kr. 8,670,000: —

mätte bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 8,670,000 kronor att utgå direkt af postmedlen.

Deremot hade herr Lundeberg och hans förenämnde medreservanter i ofvan omförmälda reservation föreslagit: att Riksdagen, med

Ang. anslag
för invättandet
af en postled
Trelleborg—
Sassnitz m. m.
(Forts.)

beräknande af postverkets stater för år 1898 till följande belopp, nemligen:

aföningsstaten	kr. 3,330,300: —
öfvergångsstaten	» 2,400: —
pensionsstaten	» 75,375: —
omkostnadsstaten	» 4,875,500: —
oförutsedda utgifter	» 340,000: —
afkortningar och restitutioner m. m. ...	» 64,425: —
	<hr/>
tillsammans	kr. 8,688,000: —

mätte bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 8,688,000 kronor att utgå direkt af postmedlen.

I fråga härom anförde:

Herr von Friesen: Efter den utgång, som öfverläggningen angående andra momentet af denna punkt erhållit, hemställer jag, att herr talmannen ville framställa proposition å bifall till reservationen i moment 5:o, hvilket är en konsekvens af det beslut, som blifvit fattadt vid moment 2:o.

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren reservanternas yrkande.

Vid föredragning dernäst af

Punkten 4 angående anslag till telegrafverket, begärdes ordet af

Herr Staaff, som yttrade: Det är icke min afsigt, herr vice talman, att med något yrkande hejda klubbans fall öfver denna punkt, utan jag skulle endast vilja anhålla om kammarens benägna uppmärksamhet för en kort framställning; den skall icke taga mycket af kammarens tid i anspråk.

Bland telegrafverkets tjenstemän finnes en klass, hvars ganska stora bekymmer ha kommit till min kännedom, och jag har därför, då dessa bekymmer icke, såsom vederbort, synas hafva beaktats af den öfverordnade, nemligen telegrafstyrelsen, som varit närmast att beakta desamma, icke velat underlåta att här frambära dem för kammaren eller, rättare sagdt, inför kammarens forum framlägga dem till herr statsrådet och chefens för finansdepartementet välvilliga öfvervägande. Det är de qvinliga telegrafisterna och bland dessa särskildt en grupp, nemligen de som tjenstgöra såsom föreståndare på tredje klassens telegrafstationer, hvilkas förhållanden jag här ber att särskildt få något beröra. Dessa telegrafister beklaga sig i åtskilliga afseenden, och jag skall här endast framhålla ett par af dessa afseenden, som synts mig vara hufvudsakliga.

Under det att de förut hafva tillbragt eu tjenstetid af ett par eller kanske flera tiotal år i telegrafverkets tjenst och dervid, som sagdt, förestätt tredje klassens telegrafstationer mot dels penningafönning och dels aföningsförmåner in natura, bestående väsentligen i fri bostad och vedbrand, så har nu på senaste tiden inträffat, att

vid indragning af en del tredje klassens telegrafstationer hafva dessa föreståndare transporterats till andra klassens telegrafstationer såsom biträden med bibehållen penningaflöning, men utan någon som helst ersättning för de af dem förut åtnjutna förmåner in natura, hvilka förmåner, då de beräknas till ett belopp af cirka 400 kronor, olika på olika orter, naturligtvis äro för eu så pass svagt aflönad tjänstemannaklass af synnerligen stort intresse. Jag skulle knappt tro, att, om någon analog indragning gjordes i bättre aflönade embets- och tjänstemäns arfvoden, detta skulle passera, utan att en mycket stor och stark opposition deremot låte sig förmärka, och jag tror också, att en sådan opposition skulle beaktas af deras öfverordnade.

Till de vedermodor, som kanske mest tynga dem, hör nu äfven, att genom telefonväsendets uppstående dessa telegrafstationers föreståndares arbete blifvit i högst väsentlig mån ökad och ökad på ett sätt, som för dem är synnerligen betungande, i det att det har förordnats, att telefonvexeln skall inställas i det arbetsrum, der de skola på en gång sköta sin telegrafisttjänst och jemväl föra de telefonräkenskaper, som de nu fått sig pålagda, allt detta fortfarande utan ett öres ökad ersättning. Emellertid, detta senare kan ju väl kanske passera: en tjänsteman får ju naturligtvis underkasta sig åtskilligt, när det gäller utvecklingen af det verk, hvori han befinner sig anstald. Men jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamhet vid de många framställningar, som jag fått och som alla gå ut på, att det behandlingssätt, som denna grupp af tjänstemän får röna, dessutom är i hög grad närmande sig godtycke. Jag vill endast tillåta mig att till kammarens uppmärksamhet framlägga ett enda exempel på detta, men detta exempel är ganska talande. Det är ett bref från en tredje klassens stationsföreståndarinna, och hon skildrar på följande sätt hvad som vederfarits henne: »Telegrafstyrelsen har medgifvit abonnenterna härstädes rättighet att ringa på nattetid, utan att förordna hvem som skall sköta denna natttjänst och utan att anslå någon aflöning derför. Endast ett tjänstetelegram hit, att stationen skall hållas öppen för nattsamtal mot en afgift af 50 öre för hvarje samtal, som tillfaller den expedierande. Jag begärde samtal med byråchefen och erhöi af honom det beskedet, att styrelsen tänkt sig, då jag bor å stationen, att jag eller min jungfru bör kunna passa på telefonen de tider af dygnet, då stationen eljest hålles stängd. Alltså, på min bekostnad visar telegrafstyrelsen allmänheten detta tillmötesgående! Tror ni, att styrelsen har laglig rätt ålägga oss telegrafister natttjänst, och kan jag vara skyldig att stilla-tigande finna mig i detta?» Hon skrifer vidare: »Så som rummens läge är här, vakna vi alla för hvar ringning och kunna således hädan-efter aldrig räkna på ostörd nattro. — — — — — Hela denna anordning med natttjänst på en tredje klassens station förefaller mig så orimlig, att jag knappt kan tro det vara möjligt, att någon stationsföreståndare kan tvingas underkasta sig den. Vår tjänstgöringstid är ju i lag bestämd enligt af Kongl. Maj:ts faststaldt reglemente. — — — Mitt nervsystem är sedan ett par år underminerat, och jag var så uttröttad och förbi, då jag mottog styrelsens telegram om natttjänst, att jag ej förmådde företaga någonting för att värja mig; jag inser, att det var illa, att jag bort genast opponera mig

— men, som sagdt, jag har ej förmått göra någonting, ty jag känner mig fullkomligt förlamad inför detta hårda regemente!»

Den sista satsen är i sjelfva verket uttryck för hvad alla dessa framställningar utmyunna uti, och jag vågar vördsamt hemställa, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet tilläfväntys ville egna någon välvillig uppmärksamhet åt detta förhållande. Jag tror, att om också i eu eller annan punkt dessa underordnade tjenstemän tilläfväntys kunna öfverdrifva eller genom missuppfattning möjligen gifvit i någon detalj felaktiga framställningar, de likväl i det hela taget förtjena uppmärksamhet, och skulle det visa sig, att de få röna en sådan uppmärksamhet från herr statsrådet och chefens för finansdepartementet sida, så skall jag tillåta mig att i sinom tid återkomma till ämnet.

Vidare anfördes icke. Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkterna 5—7.

Biföllos jemväl.

I *punkten* 8 hemstälde utskottet: att samtliga, i utlåtandet icke särskildt omförmälda, i nu gällande riksstat uppförda ordinarie anslag å sjunde hufvudtiteln måtte i riksstaten för år 1898 uppföras till oförändrade belopp.

Efter föredragning af punkten anförde:

*Ang. anslaget
till kongl.
operan.*

Herr Centerwall: Herr vice talman, mine herrar! Som herrarne behagade erinra sig, tog jag mig för någon tid sedan friheten att anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet framställa en förfrågan, huruvida herr statsrådet ansett sig befogad att vidtaga några åtgärder med anledning af den strid inom kongl. operan, som väckt ett så pinsamt uppseende i hela landet. Såsom alla veta, afslog kammaren denna begäran. Om den saken är nu ej något att säga. Det var min rätt, enligt kammarens arbetsordning, att framställa en sådan begäran och kammarens rätt att afslå den. Emellertid säger arbetsordningen också, att vid dylika tillfällen någon diskussion icke må förekomma, och sålunda sväfvade det i fullkomligt dunkel hvad som var motivet både för min begäran och för kammarens afslag. Det senare lärer väl i alla tider förblifva i dunkel; om det förra skall jag nu bedja att få säga några ord.

Antingen det nu sker af vana eller af öofvade händer, är det naturligtvis en ganska allvarsam sak att söka sätta i rörelse den säkerhets- och signalapparat på riksdagsmaskineriet, som kallas interpellation. Gör man det, blir det helt säkert ett stort larm. Det måste sålunda vara ganska tvingande skäl, som kunna förmå dertill. Mitt hufvudsakliga skäl var helt enkelt harmen öfver att hela den svenska allmänheten, hela landets uppmärksamhet skulle sättas i rörelse af en strid, sådan som denna, att våra barns sinnen dagligen skulle förgiftas af den offentliga diskussionen, och att man på det sättet och under de

omständigheterna skulle diskutera den sak, som var i fråga, något som i alla tider i historien ansetts som ett tecken på ett sjunkande tidehvarf. Men det kom också andra skäl dertill. Det var en hel del personer inom och utom Riksdagen, fäder och mödrar, som vände sig till den ene riksdagsmannen efter den andre. Det var en mycket framstående ledamot af Första Kammaren, som jag tror ett ögonblick tänkte på att göra en interpellation, men föredrog att begagna sin rätt på ett annat sätt, som jag här icke vill omnämna. Så kom turen till den ene personen efter den andre bland dem, hvilkas ord väga tungt i kamrarnes rådslag, och så vände man sig slutligen till min ringa person, därför att man trodde, att jag åtminstone icke var rädd. Man sade, att interpellationen kanske icke går, men den uträttar möjligen i alla fall något. Och för min del tycker jag, att kan man utträta något i världen, så skall man icke vara rädd om sitt eget skinn.

Ang. anslaget
till kongl.
operan.
(Forts.)

Jag skall nu bedja att få säga några ord med anledning af hvad som både inom och utom Riksdagen yttrats angående min begäran. Det var naturligtvis icke ett ögonblick min mening att anfälla finansministern, som jag ej finner ringaste skäl att anfälla. Ännu mindre var det fråga om att lyfta en enda flik af den ridå, som för allmänheten döljer svenska teaterns interiörer. Skulle jag på den tiden hafva yttrat någonting om den nu ifrågavarande saken, skulle jag väl inskränkt mig till att säga, att lika visst som de som anföllo hade skäl att anfälla, lika visst var det omöjligt för chefen för operan att *genast och utan bevis* låta den anfallne försvinna. Men det var icke detta, som var hufvudfrågan, utan huru det skulle blifva slut på striden och huru man skulle styra så till, att operan komme under en auktoritet med tillräcklig respekt att kunna förskaffa sig lydnad af alla intresserade.

Det var vigten af detta för den ifrågavarande saken, som kom mig att så kort som möjligt säga att vi i frågan skulle mötas igen.

Herrarne minnas allesammans, att operan ända till år 1887 var för Riksdagen i ekonomiskt hänseende, man skulle kunna säga, ett sorgebarn — ett sorgebarn, hvars iråkade skulder måste gång på gång betalas, men med den öppna blick och öppna hand, som Riksdagen och Andra Kammaren alltid haft för nationens kulturbehof, förtröttades man icke, utan skulderna betalades verkligen den ena gången efter den andra. Ända till år 1883 besvärades dock Riksdagen, tack vare våra konungars frikostighet, icke med teaterns ekonomi, utan teaterstyrelsen nöjde sig med att från det hållet få hvad den fick, så att säga, godvilligt. Från 1858 till 1868 bidrog Riksdagen med 75,000 kronor om året, från 1868 till 1887 var bidraget endast 60,000 kronor, men under åren 1883 till 1888 kräfdes i extra utslag ej mindre än 564,937 kronor. Läger man dertill det ordinarie anslaget, får man för hvarje af åren 1883 till 1888 ett statsbidrag af nära 129,000 kronor. Nu hade dock ända till 1883 betydliga tillskott af Hans Maj:et Konungen kräfts för uppehållande af den nationella kulturangelägenhet, som teatrarne eller, då den dramatiska teatern bar sig sjelf, operan hade sig anförtrodd. Konungens tillskott steg till exempel för 1879 till 95,000 kronor och för 1880, om jag är riktigt underrättad, till 85,000 kronor. Så kunde det ej i längden fortvara. Derfor tillsatte Kongl.

Ang. anslaget
till kongl.
operan.
(Forts.)

Maj:t enskildt en komité, som bestod af dåvarande öfverståthållaren, baron af Ugglas, dåvarande hofmarskalken och chefen för kongl. hof-förvaltningen friherre Knut Åkerbielm samt professoren Carl Rupert Nyblom med nuvarande rådmannen Herman Billing såsom sekreterare. Denna komité aflemnade ett förslag, som är dagtecknad den 21 december 1880. Det finnes ej i finansdepartementet. Det utmynnade i det omdömet, att en bestående förbättring i teaterns ekonomiska förhållanden icke vore att vänta, så länge som teatern, det vill säga kongl. operan, vore hänvisad till en lokal, som icke motsvarade de anspråk, som allmänheten vant sig att ställa på en teater och framför allt på en doterad nationalteater.

Tanken slog rot, växte och kom till full blom. Det var då Riksdagen, trött på det ekonomiska trasslet, år 1888 indrog alla anslag till de kongl. teatrarne. I Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t 1889, till hvilken jag skall hafva äran återkomma, hette det, att denna åtgärd vore vidtagen i syfte att få till stånd en slutlig lösning af teaterfrågan. Och lösningen, sedan en tid förberedd, var nu ändt-ligen mogen. Landshöfding Themptander, den oförgätlige, m. fl. inlemnade 1889, såsom heriarne alla veta, till regeringen en skrift, hvori de erbjödo sig att styra så till, att utan kostnad för statsverket ett nytt teaterhus byggdes, och att under byggnadstiden operan understöddes i dess till annan lokal förlagda verksamhet. Detta understöd har ej varit obetydligt; för hvartera af spelåren 1893—1894, 1894—1895, 1895—1896 och, jag tror äfven, 1896—1897 har det utgjort eller kommer att utgöra ej mindre än 107,000 kronor. Nästa spelår kommer det visserligen att sjunka till kontraktensligt bestämda 77,000 kronor, men det är vackert så. Operan har sålunda under de senare åren, om man till förutnämnda belopp lägger Konungens och Riksdagens bidrag, haft ett årligt understöd af ej mindre än 227,000 kronor, alldeles oberäknadt de 15,000 kronor, som af dramatiska teaterns afkomst tillfallit kongl. hofkapellet och kongl. teatrarne pensions-inrättning. Då dessutom tiderna voro goda, så tycktes allt gå sin gilla gång.

Men då utbröt på senvintern en operastrid, som på ett eklatant sätt drog hela landets blickar på operan och gjorde det uppenbart, att, innan verksamheten vid landets enda lyriska scen kunde anses väl ordnad, åtskilliga andra frågor borde lösas, än de ekonomiska.

Som bekant hafva för teatrarne verksamhet kontrakt blifvit upprättade med, såsom det står i Riksdagens skrifvelse 1889, »dem, som kunde befinnas villiga att, utan att statsverket derigenom betungades med några kostnader utöfver de 60,000 kronor, som voro afsedda såsom anslag för kungl. operan», bedriva teaterverksamhet å de kongl. teatrarne. För operans vidkommande afslöts den 12 juni 1891 emellan dåvarande finansministern friherre F. von Essen och hofkapellmästaren Conrad Nordqvist ett detaljeradt kontrakt, hvaraf en afskrift ligger här framför mig, om någon af herrarne vill se den. Men redan efter omkring ett år begärde herr Nordqvist att få afgå från sin i kontraktet stipulerade direktörspost, och den 2 september 1892 öfverflyttade Kongl. Maj:t i statsrådet denna befattning på nuvarande till-förordnade teaterchefen.

Hvarken i kontraktet eller, så vidt jag vet, annorstädes stadgas, att finansministern skall hafva någon *direkt* kontroll öfver operan och dess sujetter, och ej heller synes chefens eller direktörens ställning hafva blifvit tillräckligt klart och bestämdt ordnad i nu gällande, men skäligen föråldrade reglemente. Annars är det ju vanligt, det veta herrarne, att, när staten lemnar understöd till en inrättning, den förbehåller sig ett slags inspektorat öfver denna inrättning eller tillsätter någon styrelse deröfver, äfven om statens bidrag såsom här uppgår till en jemförelsevis mindre del af hela kostnaden för inrättningens verksamhet. Men detta är just hvad Riksdagen i fråga om teatern *icke* vill, det som Riksdagen på det allra bestämdaste bedt att få slippa. I Riksdagens skrifvelse af 1889 heter det, att »inom Riksdagen den uppfattningen är allmän, att teaterverksamheten bör ordnas på ett sådant sätt, att den icke ens kan få utseendet af att fortgå för statsverkets räkning och på dess risk». Det är sålunda föga troligt, att Riksdagen skulle vid anslaget vilja fästa vilkoret af en effektiv kontroll från ett statsdepartement, vare sig detta blefve finansdepartementet eller, hvad som ju måhända vore naturligare, ecklesiastikdepartementet. Ej heller är det troligt, att någon departementschef skulle anse det önskvärdt att utöfva uppsigt öfver så många snillrika, men kanske just därför något, låt oss säga, nervösa element. Om det vore lämpligt, att hofförvaltningen öfvertog denna uppsigt, derom torde det ej vara befogadt att här yttra sig.

Ang. anslaget
till kongl.
operan.
(Forts.)

Snarare skulle man kunna tänka sig, att Riksdagen ville blifva af med alltsammans och indraga sitt anslag. Då finge visserligen statsverket till Stockholms stad återgälda 600,000 kronor, hvarmed staden under vissa förutsättningar bidragit till operahuset. Men i stället finge staten till skänks detta hus, hvars hyror snart skulle betäcka denna utgift, åtminstone om anslaget ej indroges, förr än huset blefve färdigt. Detta synes dock väl vara ett handlingssätt, som ej vore Riksdagen värdigt. Riksdagen har ju gifvit på hand, att den fortfarande skall lemna 60,000 kronor om året.

Huru saken slutligen skall ordnas — och det bör ju snart ske — kan jag icke säga, men *ordnas* måste den. I sitt förutnämnda beslut 1889 yttrar Riksdagen, att »dess godkännande fordras» — efter utgången af det spelår, under hvilket teaterbyggnaden varder färdig, säges det förut dersammastädes — »beträffande formen för teaterverksamhetens bedrivande, hvarigenom Riksdagen sättes i tillfälle att tillse, att denna form blir betryggande».

Då Riksdagen sålunda, antagligen redan under nästa år, ty det vore ju bedröfligt, om ej teaterhuset blefve färdigt till dess, får tillfälle att gifva sitt votum i denna fråga, torde äfven pressen och allmänheten kunna gifva sig till tåls. Hade det varit tillfälle att påvisa detta under den tid, då striden brann som hetast, tror jag, att det skulle verkat lugnande. Nu synas ju förhållandena arta sig bättre, om också ännu någon dyning drifver in från djupet. Jag anser mig därför ej kunna eller böra framställa något yrkande, utan nöjer mig med att anhålla, det herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet ville taga hvad som anförts under öfvervägande och, så fort ske kan, för Riksdagen framlägga förslag till effektivt ordnande

Ang. anslaget till kongl. operan. (Forts.) af teaterverksamheten såväl på den lyriska som å den dramatiska scenen, hvilken sistnämndas existens såsom nationalscen och värdarinna af svenskt språk och svensk dramatisk konst äfven torde böra så vidt möjligt betryggas. Kunde dervid åtgärder vidtagas för att den dramatiska scenen finge en lämpligare lokal, än nu är fallet, vore nog äfven detta en fördel.

Jag har, som sagdt, intet yrkaude att framställa.

Herr A. Hedin: Jag skall, herr talman, anhålla, att chefen för finansdepartementet täcktes hafva den godheten att meddela en upplysning, icke blott för min räkning, utan för mångas inom Riksdagen och ännu fleres utom Riksdagen. Jag skulle icke tillåta mig att framställa denna anhållan, om icke min fråga vore af den enkla beskaffenhet, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, utan att på förhand vara derom underrättad, med största lätthet kan besvara den. Frågan gäller följande: Hvilken ställning innehar kongl. teatern för närvarande till staten, till Riksdagen? Hvad betyder uttrycket i nu gällande riksstat, der det heter: »Till kongl. operan 60,000 kronor»? Har »kongl.» der samma betydelse som när man talar om kongl. arméförvaltningen, kongl. flottan o. s. v.? Eller betyder »kongl.» der blott, att operan sorterar under Hans Maj:t Konungen och icke under Kongl. Maj:t i statsrådet? Frågan är af icke ringa vikt, och det är besynnerligt, att den frågan kunnat uppkomma. Den gäller, om jag skall specificera den noga: Har chefen för den kongl. operan blifvit bunden genom ett kontrakt, afslutadt med — jag skulle förmoda — chefen för finansdepartementet, dertill bemyndigad af Kongl. Maj:t, uti hvilket kontrakt hans rättigheter och skyldigheter äro utstakade och så att han följaktligen står under en högre myndighets domvärjo och tillsyn, eller är han fullständigt enväldig, oberoende af Kongl. Maj:t, och i följd deraf alla de honom, som man säger, underlydande helt och hållet beroende af hans vilja och godtycke? Det är den fråga, jag ödmjukast anhåller, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet behagade meddela oss någon upplysning om.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9.

Bifölls.

Punkten 10.

Ang. anslag för ordnande och registrerande af handlingar i kammararkivet.

Uti en i Andra Kammaren väckt motion (n:o 96) hade herr *J. Johansson* i Noraskog föreslagit, att, till ordnande och registrerande företrädesvis af ännu oordnade delar af kammararkivets handlingar, Riksdagen måtte anslå ett belopp af 15,000 kronor och deraf på extra stat för år 1898 anvisa 5,000 kronor, att ställas till disposition af kammarkollegium, mot den redovisning och kontroll, som Riksdagen eller Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att föreskrifva.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Johansson i Noraskog: Bland de offentliga arkiv, som finnas i vårt land, är det väl knappast något, som är till den grad vanlottadt i jämförelse med sin betydelse som just kammararkivet. Det är vanlottadt icke allenast med hänseende till lokal och utrymme, utan kanske ännu mer med afseende å den tillsyn och vård, som ett så pass viktigt arkiv som detta borde ega. Jag vill påstå, att med hänsyn till landets inre historia har man knappast på något ställe — icke ens i riksarkivet — så pass rikhaltigt material samladt som just i detta. Då nu det ställer sig på sådant sätt, att handlingar, som jag t. ex. för 25 år sedan sett der borta, under tiden försvunnit, så att man icke vet, om de finnas kvar i arkivet eller man alldeles förlorat dem; då det vidare visat sig, att det är svårt nog för vederbörande tjänstemän att kunna gå vare sig forskare eller embetsmän till handa, är det helt naturligt, att jag, med hänsyn till det intresse, jag haft för ett och annat af hvad detta arkiv innehåller, framkommit med en sådan anhållan, som jag gjort.

Om icke tiden vore så långt framskriden i afton, kunde jag meddela åtskilliga märkvärdiga drag ur detta arkivs historia. Men jag vill icke trötta herrarne med den saken. I stället skall jag uttrycka min tacksamhet till utskottet för det välvilliga sätt, hvarpå det behandlat min motion, så till vida som det uttalat sympatier för hvad jag yrkat eller att ett sådant registrerande och ordnande, som jag med motionen afsett, inom den närmaste tiden måtte komma till stånd. Men en sak är att uttala sympatier för ett sådant ändamål; en annan sak är, att dessa sympatier på ett eller annat sätt göras fruktbärande. Och hvad jag här fruktar, är, att — såsom statsutskottet å sin sida icke tror någon annan myndighet eller auktoritet än Kongl. Maj:t, utan nästan alltid affifvar hvad enskilda motionärer föreslagit, vare sig i den ena eller andra rigtningen — icke heller Kongl. Maj:t å sin sida läser behöfva taga hänsyn till hvad ett statsutskottsbetänkande innehåller om en dödad motion, utan endast fäster afseende vid en motion, såvida den kommer till Kongl. Maj:ts kännedom i form af en skrifvelse eller ett beslut, som Riksdagen har fattat. Då något sådant nu härvidlag icke är förordadt, i det utskottet icke velat föreslå en skrifvelse i den rigtning, utlåtandet dock synes häntyda på, tror jag för min del, att det vore lämpligt, om denna kammare åtminstone så till vida ville taga statsutskottets erkännande på orden och hjälpa frågan framåt, att den bifölle mitt förslag i modifierad form — då jag nemligen vill inskränka mig till att endast begära anslag för ett enda år — på det att Kongl. Maj:t må se, att det är Riksdagens allvarliga mening, att något göres för att detta arkivs rika skatter bättre ordnas och tillgodoses, än hittills varit fallet. Jag tillåter mig således att hemställa, att kammaren på det sättet ville bifalla motionen, »att, till ordnande och registrerande företrädesvis af ännu oordnade delar af kammararkivets handlingar, Riksdagen på extra stat för år 1893 anvisar ett belopp af 5,000 kronor,

*Ang. anslag
för ordnande
och registre-
rande af hand-
lingar i kam-
mararkivet.*

(Forts.)

Ang. anslag för ordnande och registrering af handlingar i kommararkivet. att ställas till disposition af kammarkollegium, med den redovisning och kontroll, som Kongl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva>. Blefve ett sådant belopp beviljadt, kunde det finnas någon utsigt för, att Riksdagen redan nästa år kunde få motse ytterligare förslag och på samma gång äfven den utredning i fråga om kostnaderna för öfrigt, som statsutskottet hänsyftat på. Skulle kammaren återigen afslå min motion och således bifalla utskottets framställning, blir resultatet naturligtvis, att man måste komma igen följande år. Då går alltid ett år bort, innan något göres för saken i det ena eller andra hänseendet.

(Forts.)

De af herrarne, som varit i tillfälle att se, huru det står till der nere, tror jag icke behöfva stanna i tvekan om, att något bör göras och göras snart. Jag kan icke annat än beklaga, att, då statsrevisorerne besökte kammarkollegii lokaler för att inspektera regalierna, de icke också togo i betraktande hvad som fans i det närbelägna arkivet. Jag kan försäkra, att de skatter, som der finnas, hafva kanske större betydelse än dessa regalier på det andra stället. Hade afdelningen inom utskottet velat göra sig besvär med att besöka arkivet, misstänker jag, att utskottets utlåtande formulerats på annat sätt, än fallet nu är. Säsom saken står, inskränker jag mig därför till att yrka bifall till den framställning, jag nu gjort, att åtminstone 5,000 kronor måtte beviljas för 1898.

Häruti instämde herrar grefve *Hamilton*, *Fredholm*, *A. Hedin*, *Mallmin*, *Olsson* i Ornakärr och *Nordin* i Hammerdal.

Herr Boëthius yttrade: När jag begärde ordet, var det icke för att yrka bifall till motionen — icke för det, att jag ej är lifligt öfvertygad om dess nytta; ty jag har sjelf varit i tillfälle att kasta en blick på de skatter, som finnas i detta arkiv, och jag har af en forskare, som varit der mera än jag, fått upplysningar, som visa, af hvilken betydighet de äro. Jag hade tänkt föredraga något af detta, men skall icke göra det i anledning af den långt framskridna tiden. Och lika dyrbara som dessa arkivets skatter äro, lika vanvårdade och i lika stort behof af vård äro de. Men det var i alla fall icke min mening att yrka bifall till motionen, och det af två skäl, herr vice talman: det ena, att jag ansåg det lönlöst, då ingen reservant ens uttalat sig för motionen; och det andra, att utskottet genom sitt utlåtande verkligen fört denna sak ett mycket godt stycke framåt. Hvarför jag begärde ordet, det var för att få uttala den förhoppningen, att, när vederbörande nu med anledning af utskottets motivering komma fram med en utredning — något som jag tager för afgjort att de göra till nästa riksdag — det då i denna utredning måtte fastslås, att kompetensen för att anställas vid kommararkivet må grundas på visad förmåga och erfarenhet i arkivgöromål. Lika litet som egenskapen af militär eller f. d. militär utgör någon garanti för, att man kan vårda ett arkiv, lika litet utgör egenskapen af jurist en sådan garanti, hvilket naturligtvis icke hindrar, att både militärer och jurister, som hafva sådan erfarenhet, kunna för ändamålet användas.

Att detta arkiv befinner sig i ett så bedröfligt tillstånd, det beror

icke blott på otillräckligheten af de arbetskrafter, som der varit anställda, utan enligt min lifliga öfvertygelse äfven derpå, att berörda grundstats med afseende på beföringen icke blifvit tillräckligt beaktad.

Ja, det var detta, som jag ville säga. Nu har emellertid motionären framkommit med ett förmedlingsförslag, och detta är sådant, att jag vågar hemställa till de ärade herrarne i statsutskottet, om de icke skulle kunna, äfven de, gå in derpå. Statsutskottet har sagt, att det icke vill vara med om denna sak *nu*, därför att det behöfves en utredning. Ja, det erkänner ju motionären i detta sitt förslag. Men om den utredning, som här är i fråga, verkligen skall blifva effektiv, så måste den bestå deri, att man börjar att något röra i dessa handlingar, att man börjar något med ordnandet af dem för att se, hvad man har att göra med. Men dertill behöfves det pengar. Således, just för utredningens möjlighet vore det begärda anslaget synnerligen önskligt; och om det gifves och dermed förarbeten sätts i gång, så är det ju icke bortkastadt, ty i och med detsamma är ju redan en del undangjord af detta ordnande, hvilket äfven utskottet erkänner vara nyttigt. Jag vågar därför, herr vice talman, för min del hemställa om bifall till herr J. Johanssons framställda förslag.

Ang. anslag för ordnande och registrering i kammararkivet.

(Forts.)

Herr von Friesen: Som kammaren finner af utskottets betänkande, har utskottet ingalunda bestridt nödvändigheten af, att kammararkivets ordnande bedrivnes på ett kraftigare sätt än hittills. Utskottet har icke heller bestridt den stora betydelse, som detta ordnande kan hafva så väl för vår historia som för vår förvaltning. Men utskottet har, sin vana troget, icke kunnat utan någon utredning af kostnaden bifalla motionärens förslag. Det är icke nog med, att man vet, att ändamålet är godt, och att dess främjande är nödvändigt, utan man måste också veta, hvad detta kostar, innan man beviljar ett anslag. Det är denna utredning af kostnaden, hvilken icke förelegat för utskottet, och på denna grund har ej heller utskottet ansett sig kunna tillstyrka motionen.

Nu har här framkommit ett annat förslag, men enligt min tanke är det ur statsutskottssynpunkt ännu sämre än motionärens förslag i motionen. Enligt det sistnämnda skulle vi åtminstone vara ifrån saken med 15,000 kronor, men efter det förslag, som motionären nu under öfverläggningen framställt, veta vi alls icke, hvar vi komma att stanna, i synnerhet om det är, som den föregående ärade talaren sade, att dessa 5,000 kronor skulle vara nödiga för utredning om, huru man bör åstadkomma bättre ordning i arkivet.

Jag tror således icke, att det vore rätt af kammaren att bifalla det förslag, som af motionären under diskussionen blifvit framkastadt, och jag tror icke heller, att det är af så stor betydelse. Ty, som han sjelf nämnde, risken är egentligen, att ordnandet framflyttas ett år, och den risken synes mig icke vara så stor, att man därför behöfde frångå en princip, som man annars anser vara fullt riktig och god, nemligen att icke bevilja något anslag, innan man får klart för sig, hvilken kostnaden verkligen kan blifva.

Således, ehuru jag i allo delar motionärens uppfattning om nödvändigheten, att kammararkivets ordnande med det första företages, ber jag likväl nu att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. anslag
för ordnande
och registre-
rande af hand-
lingar i kam-
mararkivet.

(Forts.)

Herr Ernst Carlsson: Herr vice talman, mine herrar! Till en början ber jag att få uttala min tacksamhet för den välvilliga motivering, hvarmed statsutskottet afstyrkt den ifrågavarande motionen. Utidenna motivering ligger i sjelfva verket ett vackert erkännande af motionens syfte. Och jag uppskattar till fullo vigten och värdet af de statsutskottsgrundsatser, som af den nästföregående ärade talaren framhållits.

Men jag vill icke dess mindre hemställa, om icke Andra Kammar-
aren, hvilken icke så hårdt som statsutskottet bör känna sig bunden af hänsyn till framställningars ursprung, skulle kunna betrakta saken något mindre ur statsutskottssynpunkt och något mera ur kultursynpunkt. Ty, mine herrar, det är verkligen ett viktigt fosterländskt kulturintresse, som här föreligger.

För vår inre historia är nemligen kammararkivet hvarken mer eller mindre än en guldgruva, men en guldgruva, som ännu icke blifvit vederbörligen undersökt och begagnad. När vi vilja gå tillbaka i tiden och lära känna vårt jordbruks, vår bergshandterings, våra handtverkeriers eller vår industris uppkomst, då ha vi att vända oss till kammararkivet. Från Gustaf Vasas dagar och fram till medlet af 1600-talet var ju »kammaren» egentligen det enda centrala embetsverket, ur hvilket sedermera bergskollegium, kammarkollegium, statskontoret och kammarrätten utbrötos, och det är därför naturligt, att »kammarens arkiv» — det nu under kammarkollegii iuseende ställda kammararkivet — måste i många afseenden vara af stor betydelse. Det är der, som vi ända från nydaningen under Vasatiden hafva att studera utvecklingen af vårt finansväsen och af våra näringar.

Endast i kammararkivet kunna vi i nämnda afseenden för äldre tider af vår historia finna tillfredsställande upplysningar, och för närvarande är det äfven der svårt eller ofta nog omöjligt. Ty en stor del af detta arkiv, som är inrymdt i tre våningar af kammarrättens hus samt i ett tornrum och på vinden af det s. k. Gamla kungshuset, befinner sig för närvarande i ett nästan otillgängligt skick, i det att massor af handlingar, såsom i motionen påpekats, ligga utan ordning sammanförda i bortåt 2,000 ännu oregistrerade bundtar. Man vet icke så noga, hvad dessa bundtar innehålla; men nästan för hvar dag göras der af forskare nya, viktiga fynd.

En annan sida af saken är dess stora praktiska betydelse. När det blir fråga om presterskapets lönereglering och boställen, om frälse-skatteäntor och andra grundskatteförhållanden, då måste man, för att gå till botten med sådana frågor, leta i kammararkivets gömmor, och der äro handlingarna, som sagdt, ännu till stor del oordnade och oregistrerade.

Lika mycket ur den praktiska nyttans synpunkt som i historiskt intresse är det alltså af vikt att få ifrågavarande handlingar ordnade och snart ordnade, på det att de må undgå förgängelsen. Visserligen tror jag, att, om Riksdagen skulle biträda ett statsutskottsutlåtande med så välvillig motivering som den här föreliggande, vederbörande myndighet deri skulle finna en kraftig maning att framkomma med förslag till sakens ordnande. Men jag förstår icke, hvarför man skulle vänta derpå.

Statsutskottet yrkar på »fullständig utredning», innan medel beviljas. Men i själfva verket är det omöjligt att utreda ett kaos, innan man kommit in i arbetet och fått en öfverblick af hvad som verkligen finnes. Ett kraf på föregående utredning är i detta fall lika oegentligt, som om någon vid inmutniugen af en grufva först skulle begära uppskattning af huru mycket berget kunde innehålla i malmfyndigheter. Jag tror därför, att den rätta garantien för ett godt resultat af det ifrågasatta ordningsarbetet ligger i det af motionären framställda förslaget, att Kongl. Maj:t skulle ega fastställa den kontroll och de öfriga föreskrifter för arbetet, som kunna finnas af behofvet påkallade.

Ang. anslag
för ordnande
och registre-
rande af hand-
lingar i kam-
mararkivet.

(Forts.)

Rikens Ständer ha för ett fyratiotal år sedan beviljat ett anslag af 15,000 kronor för ordnande af en del utaf arkivets handlingar. Jag frågar nu, om det icke vore Riksdagen värdigt att fortsätta på den inslagna vägen, så mycket mer som vi aldrig förmedelst anlåtande endast af arkivets ordinarie personal, hvilken är upptagen med den dagliga expeditionen, kunna hoppas att få frågan löst. Genom att uppskjuta frågan vinnes heller icke annat, än att vi gifva Kongl. Maj:t äran af att taga initiativ i frågan.

Herr vice talman, mine herrar! Jag hemställer alltså, huruvida icke denna kammare, som så ofta visat vaken blick, då det gäلت kulturfrågor af vigt, här skulle vilja taga ett försteg framför Första Kammaren, som redan afslagit motionen, genom att låta de helt visst öfverdrifna betänkligheterna fara och i stället af praktiska skäl och i fosterländskt intresse bifalla motionärens under öfverläggningen framställda, modifierade förslag.

Herr Boëthius: Min ärade vän på stockholmsbänken missförstod mig, eller också har jag ej uttryckt mig fullt tydligt. Jag menade nemligen ej, att de 5,000 kronorna skulle användas till en utredning. Nej, det begärda anslaget skulle användas till ett börjande ordnande af arkivet. Men utan ett sådant ordnande är icke en utredning möjlig. Man skulle alltså genom detta anslag få en del af arkivet ordnad eller få en öfversigtlig anordning af det hela, och som *biprodukt* skulle man derjemte vinna *en verkligt effektiv utredning* af kostnaderna för arkivets fullständiga ordnande, och det synes mig vara i hög grad praktiskt att genom det ifrågasatta anslaget vinna dessa båda saker.

Herr Månsson: Jag undrar, om icke kammaren i alla fall skulle kunna nöja sig med det resonnement i denna fråga, som utskottet har haft. Sedan denna fråga kommit på tal och utskottet skrivit på det sätt, det har, med en så välvillig motivering och ett så bestämdt uttalande, att man vill saken, ehuru man först vill veta, hvad det kostar, så tycker jag, att vi icke behöfva skynda på fortare, än att vi kunna nöja oss härmed. Man vill då, att vederbörande embetsverk skall komma och säga, hvad denna åtgärd skall kosta och hvad det fordras för medel för att få den verkställd. Jag tycker, att man har berättigade anspråk på att få veta detta, så att man icke är okunnig om, hvilka utgifter den ifrågasatta åtgärden skulle medföra. Det är ingenting annat, man vill. Man vill saken, och då synes det mig, att om man väntar ett år, så är dermed ingen skada skedd.

Ang. anslag för ordnande och registrande af handlingar i kammararkivet. Ej heller kan det väl vara skäl, att vi i en sådan fråga som denna skola ställa till en gemensam votering. Det synes mig icke, att något sådant bör ske, när vi dock alla vilja saken. Det är endast det, att vi vilja från embetsverket få veta, med hvilka kostnader detta ordnande är förenadt, så att Riksdagen vet, hvad den kommer att få betala. Lemna vi deremot dessa 5,000 kronor, såsom motionären nu föreslagit, så skall man sedan kunna säga: nu är ordnandet påbörjadt och nu få vi också fortsätta, och detta utan att veta, hvad det kommer att kosta. Vi få fortsätta och fortsätta utan att komma till något bestämdt resultat beträffande kostnaderna, förrän vi hållit på härmed åtskilliga år.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr vice talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till det af herr Johansson i Noraskog under öfverläggningen framställda förslag; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 10:de punkten af förevarande utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det af herr J. Johansson i Noraskog under öfverläggningen framställda förslag.

Röstsedlarne uppräknades hvar efter annan och visade 71 ja mot 115 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkten 11.

Bifölls.

Punkten 12.

Ang. anslag till anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalarö.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalarö öfver Gotska Sandön och Hufvudskär å extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 176,000 kronor.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 5, hade herr friherre *Klinckowström* yrkat, att det af Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskade anslag icke måtte af Riksdagen beviljas.

Utskottet hemstälde:

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkande, måtte för anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalarö öfver Gotska Sandön och Hufvudskär å extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 176,000 kronor.

Ang. anslag
till anordnande
af en telegraf-
förbindelse
mellan Gotland
och Dalarö.
(Forts.)

I en vid punkten fogad reservation hemstälde deremot herrar vice talmannen *A. P. Danielson*, *S. G. von Friesen*, *I. Månsson*, *C. Persson* i Stallerhult, *P. Pehrson* i Törneryd, *K. A. Kihlberg*, *P. G. Näslund*, *O. Larsson* i Mörtlösa, *J. A. Sjö*, *P. Ersson* i Vestlandaholm, *D. Persson* i Tällberg och *P. Norberg*,

»att, i enlighet med herr friherre Klinckowströms ofvan omfördälda yrkande, Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll: Herr vice talman, mine herrar! Utskottet har visserligen tillstyrkt antagandet af Kongl. Maj:ts proposition om framdragande af en telegrafkabel från Gotland till fastlandet, men då denna kammars ledamöter inom utskottet reserverat sig mot denna hemställan, anser jag mig böra till protokollet säga några få ord.

Reservanterna hafva stödt sitt afslagsyrkande dels derpå, att telegrafkorrespondensen mellan Gotland och fastlandet icke är större, än att den nuvarande kabeln i allmänhet är tillräcklig, dels äfven derpå, att de afbrott, som å denna ledning förekommit, i allmänhet visat sig kunna afhjelpas efter en kort tid.

Hvad det första skälet angår, att den kabel, som nu finnes, skulle vara tillräcklig för behofvet i afseende på telegrafering, så har detta ej af Kongl. Maj:t blifvit bestridt, ty Kongl. Maj:t vet väl, att det icke befordras mer än 80 å 90 telegram i medeltal per dag på denna kabel. Det är heller icke af denna anledning, som Kongl. Maj:t föreslagit att framdraga en ny kabel, utan skälet är, att man kan befara allt tätare och tätare afbrott i kabeln på grund af dess ålder och dåliga beskaffenhet, samt äfven att dessa afbrott skola blifva af långvarigare beskaffenhet, än de varit hit till dags.

Hvad beträffar det af reservanterna anförda andra skälet, eller att felen på kabeln hittills temligen lätt kunnat afhjelpas, så är det nog sant, och det kommer sig deraf, att felen i allmänhet uppstått på Ölands kust, der kabeln är framdragen, men nu har det visat sig, att fel kunna uppstå äfven på djupvattnet. Från telegrafstyrelsen har också rapport derom ingått till Kongl. Maj:t. Det har nemligen, såsom synes af betänkanudet, inträffat ett fel, som varat tre veckor, och jag tager för gifvet, att, om felet visat sig, innan gotländingarne gjort framställning om en ny kabel, de hade starkare motiverat, hvarför de behöfde en ny kabel, än de nu gjort. Jag är öfvertygad om, att de då kunnat anföra olägenheter beträffande deras affärsförhållanden genom

Ang. anslag till anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och fastlandet.

Enligt hvad telegrafstyrelsen hos mig anmält, har det visat sig, att vid undersökningen af kabeln, då det långvariga, förut omnämnda felet skulle afhjelpas, jernarmeringen, d. v. s. de jerltrådar, som äro dragna omkring kabeln för att förstärka densamma, var betydligt anfränt på sina ställen, hvarför det är sannolikt, att sådana fel kunna uppstå när som helst.

(Forts.)

Vidare ber jag få påpeka, att de fel, som uppstått på kabeln, i allmänhet hafva uppstått på sådana tider, då det för Gotland är mycket olyckligt att blifva afbrutet hvad telegraf-förbindelse beträffar, eller höstar och vintrar och således tider, då dimma, storm och is hindra den regulära ångbåtstrafiken. Det är därför klart att, om ångbåtstrafiken upphört och telegraf-förbindelsen samtidigt blir afbruten på någon afsevärd tid, detta skall medföra svåra rubbningar för Gotlands affärsförhållanden och dessutom äfven i sin mån obehag för dem, som från fastlandet hafva affärer med Gotland.

En annan omständighet, som enligt min tanke vid handläggning af denna fråga i kammaren bör beaktas, är kostnaderna för reparationer af kabeln. Det är ju gifvet, att, då det finnes allenast en kabel, telegrafstyrelsen måste göra hvad i dess magt står att reparera fel, som möjligen uppstå på denna kabel. Uppstå nu dessa fel, såsom inträffade med det omnämnda långvariga felet på tre veckor, under stormigt väder, så kan det hända, att ångbåtarna, som äro utskickade för att laga felet, få med sin besättning och sitt arbetsmanskap ligga ute dagar, kanske veckor för att reparera felet, hvilket medför en ofantligt mycket större kostnad, än om man kunde vänta med reparationen, tills gynsammare väderleksförhållanden inträffade, hvilket kunde låta sig göra, om det finnes två kablar.

Jag har endast velat framhålla dessa synpunkter, för den händelse kammaren skulle vilja fästa något afseende vid desamma.

Herr Poignant: Herr vice talman, mine herrar! Då jag nu går att yrka bifall till statsutskottets betänkande i den föredragna punkten, har jag den i sanning sällsporda lyckan att till stöd för detta mitt yrkande kunna åberopa en ärad vän bland reservanterna. Min ärade vän herr von Friesen, som vid förra riksdagen var min motståndare i en annan gotlandsfråga, yttrade under debatten i denna fråga den 29 april 1896: »Vi äro äfven beredda» — han talade således på sina egna och sina meningsfränders vägnar, och hans meningsfränder utgjorde då för tillfället kammarens pluralitet — »vi äro beredda att ytterligare förbättra kommunikationsväsendet mellan Gotland och fastlandet; ja, jag för min del skulle redan vid denna riksdag varit beredd dertill, om fråga derom blifvit väckt. Den ärade talaren på visbystadsbänken» — dermed menade han mig — »nämnde, att det under snöstorm kan hända, att telegraf-förbindelsen mellan Gotland och fastlandet blir afbruten. Såväl han som jag önskar, att vi måtte få en andra telegraf-förbindelse till Gotland, utom den, som redan finnes, såväl han

som jag önskar, att det, så fort tekniken det medgifver, måtte upp-
rättas en telefonförbindelse mellan fastlandet och Gotland».

Herr von Friesen ville sålunda antyda, att vi dröjt bra länge med
detta förslag om en ny telegrafförbindelse, och att vi böra snart komma
fram med förslag om en telefonförbindelse jemväl, så snart tekniken
medgifver anskaffandet af en telefonkabel för en dräglig kostnad.
Hvad nu den dyra telefonförbindelsen beträffar, så, huru tacksam jag
än är herr von Friesen för hans välvilja mot Gotland i det fallet, skulle
jag helst se att denna fråga finge anstå till nästa århundrade. Ange-
lägnare är icke den saken, så dyr som den är. Men hvad telegraf-
förbindelsen beträffar, så är det en helt annan fråga. Den är af
allra största vikt, såsom redan statsrådet och chefen för finansdeparte-
mentet framhållit. Deri instämmer jag helt och hållet med herr von
Friesen, att det behöfves en andra telegrafförbindelse mellan Gotland
och fasta landet, äfven om, såsom vi alla den 29 april 1896 trodde
vara fallet, den gamla telegrafkabeln skulle varit i fullgodt skick.
Angelägenheten af denna andra telegrafförbindelse blir naturligtvis
mångfaldigt större, när det kan visas, att den telegrafförbindelse, som
då ansågs fullgod, numera verkligen icke är det. Telegrafstyrelsen
yttrar — det är citeradt af statsutskottet —: »Jemväl å kabelledningen
mellan Öland och Gotland hade, ehuru med flera års mellantid, afbrott
förekommit; äfven vid dessa tillfällen hade i allmänhet telegrafförbin-
delsen kunnat temligen snart återställas», — det var förut taladt om
när landleddningen på Öland gått sönder — »enär afbrottet nästan
alltid uppstått i närheten af kabelns landfäste vid Bödaviken å Öland.
Ett undantag härutinnan hade dock helt nyligen egt rum, i det att
under tiden 2—22 september 1896 ett svarare kabelfel förefunnits
längre ut i sjön omkring 8 kilometer från nyssnämnda kabelfäste.»

Den undersökning, som föranleddes, och de åtgärder, som vidtogos
för afhjelpande af detta fel, hafva verkligen för denna frågas bedömande,
för bedömandet af kabelns beskaffenhet, en så stor betydelse, att jag
skall tillåta mig att uppläsa ett utdrag af den rapport, som afgafs till
telegrafstyrelsen af den distriktsingeniör, som hade i uppdrag att verk-
ställa undersökningen och afhjälpa felet. Det heter der i en bilaga
till kongl. telegrafstyrelsens månadsceirkulär för september 1896: »Den
7 sistlidne september kl. 3,30 e. m. uppstod afbrott å telegrafförbindelsen
mellan Öland och Gotland. Omedelbart efter felets uppträdande verkstäl-
des undersökningar å landleddningarna mellan Visby och Kronvalls kabel-
hus» — detta ligger på Gotland — »samt mellan Borgholm och kabelhuset å
Ölands norra udde, hvarvid utröntes, att afbrottet var beläget å sjelfva
kabeln. Enligt mätningar, gjorda å Visby telegrafstation, hade man
anledning förmoda, att felet vore att finna i närheten af Ölandsstranden.»
— Med anledning häraf afkät telegrafstyrelsen telegrafisk order till
distriktsingeniören W. Ryström, Malmö, att fortast möjligt afresa till
Ölands norra udde för att reparera kabelfelet.

Ur bemälda distriktsingeniörens till telegrafstyrelsen insända rapport
öfver arbetet meddelas följande:

»Den 11 september anlände jag till Bölinge kabelhus», — på
Öland — »gjorde mätning på kabeln.

Den 12 användes för lyftning och underhållning af den grofva

Ang. anslag
till anordnande
af en telegraf-
förbindelse
mellan Gotland
och Dalarö.
(Forts.)

Ang. anslag strandkabeln» — den är dock icke gröfre än den bit, som jag har här till anordnande; min hand — »och ett stycke ny kabel utanför denna.» — Det är af en telegrafdjupvattenskabeln; den är af smäckrare beskaffenhet, och dess omhölje förbindelse mellan Gotland är de jerntrådar, om hvilka herr statsrådet och chefen för kongl. och Dalarö. finansdepartementet nyss nämnde, att de skulle tjena till skydd för den fina koppartråden — denna tråd, på hvilken tidtals hela förbindelsen mellan Gotland och fasta landet hänger — och att de nu äro mer eller mindre afrostade.

»Mörkret afbröt arbetet.

Den 13 gjordes afbrott strax utanför splitsen mellan nya och gamla kabeln. Detta dels för att profva splitsarne åt landsidan, af hvilka den ena — efter hvad som meddelats — blifvit gjord nattetid och under i öfrigt ogynsamma förhållanden, dels för att erhålla en fullt noggrann reduktionsfaktor. Kabeln hopsplitsades åter, och ytterligare cirka 300 meter underhalades. Der var kabeln fast.» — Den satt fast i botten naturligtvis. — »Den uppfiskades utanför denna punkt, men kunde ej lyftas med tillgängliga båtar. Ångare requirerades från telegrafstyrelsen, och en jakt förhyrdes i Bölinge.

Den 14 frisk S.O. Omöjligt lemna land.

Den 15. Fortfarande frisk S.O.

Den 16. Ångaren Herkules — af telegrafstyrelsen förhyrd i Stockholm, hvarifrån den afgått den 13 på e. m. — I Kalmar, Oskarshamn eller Vestervik kunde ej lämplig ångbåt erhållas.» —

Det förhåller sig dermed så, att till dessa undersökningar och reparationer kunna icke större ångbåtar användas, emedan de rycka så häftigt på kabeln, då den är upphalad, att de rycka af den; och allt för små ångbåtar kunna naturligtvis icke heller användas vid svårt väder på Östersjön. Nu fick man en, som hette Herkules.

»Ångaren Herkules, som inlastat reservkabel å Refsudden och underhållningsrullar i Borgholm, anlände efter svår resa till Böda hamn kl. 3,30 e. m. Rullarne fatsattes å jakten, och reservkabeln öfverfördes å densamma. Vinden styf S.O.

Den 17. Gick ut med begge fartygen, men gjorde ej försök att lyfta kabeln, då sjön var allt för hög.

Den 18. Hård sydlig vind, som hindrade allt arbete.

Den 19. Kabeln fångades i draggen omkring 1,500 meter från land, men sprang i vattenytan vid försök att lyfta densamma. Sjön var temligen lugn och djupet endast 6 meter. Ådarnne uppfiskades och fästes vid bojar. Vinden tilltog, så att vi måste söka land.

Den 20. På f. m. blåst. Gick ut på middagen till det skadade stället, utlade cirka 50 meter ny kabel, hvars ena ända insplitsades. Andra splitsen måste lemnas, då ångaren ej kunde ligga ute öfver natten.

Den 21. Gick ut kl. 5,30 f. m. Upptog kabeln vid sistnämnda splits, lemnade denna tills vidare och påbörjade underhållning. Denna måste i början göras för hand med block och gick ytterst långsamt, då kabeln var hårdt fast och ganska dålig. Så snart sandbotten nåddes var kabeln utmärkt god, så att bogsering var möjlig. Bogseringen fortgick nu till kl. 11 f. m., då en kabeln medföljande liten sten fastnade i förrullen och beknep kabeln, så att rullarne lössletos och plikten

splittrades. Akterrullen gick öfver bord, men flöt på medslitna plankor. Ingen menniska skadades och kabeln höll. Kl. 12,30 voro rullarne åter fast och underhålningen fortsattes till 1,30, då afbrottet anträffades. Kabelsladden bojades. Andra ändan uppdraggades kl. 3,30. Nytt kabelstycke om cirka 100 meter insattes och splitsarne fullbordades, den ena kl. 5,15, den andra kl. 8. Vid splitsningen af den senare öfvertygades jag af en tillfällig ström från gotlandssidan, att kabeln var hel åt detta håll. Pejlingar utvisade felets läge vara omkring 7,5 km. från land å Engegerds grund på 21 meters vatten. *Kabelns ytterbeklädnad var vid felstället mycket skadad.* Derefter gjordes den återstående splitsen vid land färdig kl. 11 på kvällen, då kabeln således var klar.

Den 22 kl. 7 f. m. afprovades kabeln och befans felfri, hvarefter den åter togs i bruk.»

Herrarne finna således, att det är icke så lätt arbete att undersöka och laga en kabel, äfven då det sker under september månad, som ändå räknas till den tid på året, då det går an att lägga ut en kabel, hvilket anses icke kunna gå för sig senare, under oktober och november månader och ännu mindre under vintern. Men huru skall det kunna gå till under vintern, och särskildt då det ligger is, att laga en kabel? Man kan icke komma ut med små båtar, som isen skär sönder, så att de sjunka, utan då får man låta ångbåten ligga stilla och vänta, och dervid går endast båthyran till 300 kronor om dagen, att icke tala om andra kostnader. Men huru skall man göra, då Gotland icke har någon annan telegraufförbindelse och då postförbindelsen så ofta är afbruten under vintern på flera veckor? Det blir ett mycket ledsamt dilemma, som man icke kan komma från på annat sätt än att i likhet med herr von Friesen och mig anse, att en andra kabel är nödvändig.

Då framställningen från handels- och sjöfartsnämnden i Visby gjordes om en ny kabel, så visste man icke, hur dålig den gamla var, men man hade all anledning att tro, att den hade sett sin bästa tid. Den är icke mindre än 26 år gammal. Jag trodde, att då en kabel var 20 år gammal, den hade sett sin bästa tid, att fel snart skulle komma och att det var tid att skaffa sig en ny kabel. Detta trodde jag på grund af uppgifter från sakkunniga personer. Och på Gotland hade man ytterligare en speciel anledning att tro, att kabelns tid borde vara ute. Ty det är icke den första kabel, som har funnits mellan Gotland och fastlandet. Det är den andra. Den första utlades omkring år 1860 mellan Visby och Vestervik, och den stod sig icke längre än 10 år. Nu har den andra stått sig visserligen i 26 år, men, som sagdt, visat sig dålig; och det har också visat sig, att när man skall laga kabeln på ett ställe, så rycker man af den på ett annat, såsom nu skett.

Det kan då uppstå mångfaldiga afslitningar, hvilka lätt blifva ännu flera, ju mer feLEN komma att ligga ute på djupet.

Det var liknande omständigheter, som inträffade med den gamla Vestervikskabeln, och detta borde väl föranleda till att man nu likasom då måste skaffa sig en ny kabel och icke sätter saken på sin spets,

(Forts.)

Ang. anslag till anordnande af en telegraufförbindelse mellan Gotland och Dalarö.

Ang. anslag till anordnande af en telegrafkabel. så att man får vänta en, kanske två vintrar, innan man får en telegrafkabel.

Den kabel, som nu är ifrågasatt att komma i stället för den gamla eller att arbeta jemte den gamla, så länge denna räcker, skulle, såsom herrarne torde hafva funnit af föreliggande betänkande, icke läggas i närheten af den gamla kabeln mellan Gotland och Öland, hvilket vore en mycket olycklig idé, då samma orsak, som kunde skada den ena kabeln, lätt skulle kunna drabba äfven den andra, utan den skulle läggas från Gotlands norra ända eller, rättare sagdt, ut från ön Fårö, dit Gotland, i parentes sagdt, sjelft har skaffat sig en egen telefonkabel genom Färösunds farvatten. Från Fårö skulle den sträcka sig rätt i norr till Gotska Sandön, som ligger temligen långt uppe norr om Fårön och temligen nära det farliga grundet Kopparstenarne, och vidare från Gotska Sandön till Hufvudskärs fyr och derifrån till Dalarö.

(Forts.)

Dessa tre delar af kabeln skulle alla tillsammans vara oumbärliga för Gotland, men dessutom skulle hvar och en af dem blifva till väsentligt gagn i andra afseenden. Kabeln emellan Fårö och Gotska Sandön skulle således för det första tjena till att möjliggöra Sandöfyrarnes användning såsom signalstation för att tillkännagifva för redare och i allmänhet intresserade på fastlandet, när fartyg passerade förbi, om hvilka man under någon tid ingenting erfarit; en sådan signalstation skulle också tjena till nytta under krigsfara. Derför är äfven anordnandet af en elektrisk ledning mellan Gotska Sandön och Gotland förordad af den så kallade fyrkomitén, hvilken afgaf sitt betänkande den 27 april 1896, det vill säga två dagar, innan det af mig nyss omnämnda välvilliga anbudet i denna kammarre gjordes i fråga om en ny kabel. Dessutom skulle denna ledning till Gotska Sandön medföra en ekonomisk fördel. Gotska Sandön har, såsom herrarne möjligen veta, en areal af 7,000 tunnland, hvaraf 5,000 tunnland är god skogsmark. Hela ön är inköpt af lotsverket; den är obebodd så när som på en fyrplats i norra och en i södra delen af ön; den är 7 kilometer lång och 5 kilometer bred. Lotsverket har naturligen tillfälle att få en god afkastning af skogen i den mån, skogen såsom mogen utstämplas till afverkning, och lotsverket begagnar sig också af denna inkomstkälla. Jag tror mig veta, att inkomsten af der afstämplad och försäld skog uppgått till mera än den köpeskilling, som lotsstyrelsen betalt för ön, men ännu ojemförligt mycket mera skulle kunna tagas. Hittills har den betalats till underpris derför, att ön saknar hamn, så att intet fartyg kan ligga der, utan måste passa på, när afverkningen är färdig, då virket antingen lastas på fartyg eller bindes i flottar och bogseras derifrån. Att underrätta ett fartyg, som då måste ligga vid Fårö eller i fastlandets skärgård och vänta, om rätta tidpunkten, det är ju nu omöjligt, då det icke finnes någon telegrafförbindelse. Jag tror således, att denna telegrafförbindelse med Gotska Sandön skulle blifva för lotsverket och således äfven för det allmänna, för staten ekonomiskt inbringande.

Vid Hufvudskärs fyr behöfves också en sådan signalstation. Dit kan man icke lägga en telefonkabel, ty den blir för dyr, och sålunda skulle der en telegrafkabel, sådan som den föreslagna, blifva till nytta såväl för sjelfva fyren som för sjöfarten, särskildt för den, som passera der förbi och vilja segla in genom den der befintliga offentliga leden.

Det är således endast kabeln emellan Gotska Sandön och Hufvudskärs fyr, som uteslutande kan skrivas på Gotlands konto, och den är icke stort längre än den nuvarande kabeln, som behöfver en suppleant.

Kostnaden, 176,000 kronor, torde väl icke i dessa tider befinnas afskräckande. Det har till mig enskildt yttrats, att man var mycket välvilligt stämd för att gifva Gotland en ny kabel, men att man ansåg att dermed kunde anstå till ett kommande år. Jag tror dock för min del, att ett uppskof till ett annat år vore detsamma som ett uppskof till ett annat århundrade, hvilket jag anser skulle vara mycket orätt.

Derför tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Larsson* i Fole och *Sundblad*.

Herr von Friesen: Den föregående ärade talaren, representanten från Visby, gjorde mig den äran att citera ett yttrande af mig vid förra riksdagen. Deremot tycktes han ej hafva gjort mig den äran att läsa igenom min reservation till utskottets betänkande i år. Men som nu frågan gäller telegrafkablar och icke — såsom förra året — biskopsdömet i Visby, synes det mig hafva varit bättre — om han nu verkligen velat hafva reda på min åsigt — att han hållit sig till min här föreliggande reservation, hvilken i stället aldeles tyckes hafva undgått hans uppmärksamhet. Då skulle ju frågan först hafva blifvit, vilkendera gången jag hade anledning att bättre sätta mig in i förhållandena, förra året, då det var fråga om biskopsdömet i Visby, eller nu, då det är fråga om en ny telegrafkabel till Gotland, samt vilkendera af mina omdömen må vara det gällande, det sist uttalade eller det först uttalade. Han ville naturligtvis säga, att det här föreligger en motsägelse, och det är ju aldeles riktigt, att det är en motsägelse. Men jag säger ännu en gång: vill han afstå från biskopen i Visby, så skall jag ock yrka bifall till en telegrafkabel.

Jag är emellertid fortfarande af den åsigten, att det bör läggas en ny telegrafkabel emellan Gotland och fastlandet. Hvad jag önskade förra året var, att framställning skulle varit gjord till Riksdagen derom, men då fans ingen sådan. Nu finnes visserligen en dylik framställning från Kongl. Maj:t, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att initiativet icke är taget af telegrafstyrelsen eller från håll, der man har att bevaka Gotlands lifsintressen, utan initiativet har tagits från ett helt annat håll och ur affärssynpunkt. Det förefaller mig, som om man icke velat gå riktigt rakt fram i denna fråga; hvilket man väl i alla fall kunnat begära. Vid förra riksdagen fans ingen utredning om kostnaderna, men nu hafva vi fått veta, att dessa äro så stora som 176,000 kronor. Vi måste ju då också, då nu endast är fråga om affärer, se något på kostnaderua, i synnerhet som detta ej är den enda post, som i år begäres för Gotland. Är det då så nödvändigt, att alltsammans skall komma på en gång? Vi hafva, som sagdt, en annan stor post till Gotland, nemligen på åttonde hufvudtitelu.

Då nu alltsammans detta begäres på ett år, kunde det ju ej undgå att väcka vår uppmärksamhet i statsutskottet, att den telegrafförbindelse, som redan för närvarande finnes med Gotland, lemnar ett högst ringa ekonomiskt utbyte för telegrafverket.

Ang. anslag till anordnande af en telegrafförbindelse mellan Gotland och Dalarö.
(Forts.)

Ang. anslag
till anordnande
af en telegraf-
förbindelse
mellan Gotland
och Dalarö.

Inkomsten för Visby station utgjorde efter en uppgift, som finnes i den statistiska redogörelsen för år 1895, 4,264 kronor 85 öre, och det torde ej vara någon god ränta på kostnaden för den kabel, som nu förefinnes. När dertill kommer, att reparationerna af kabeln, såsom ock den föregående talaren upplyste, gå till ganska stora summor, så är det tydligt, att behållningen för telegrafverket af telegrafförbindelsen med Gotland kan anses vara mycket, mycket liten. Att under sådana förhållanden nu vilja endast för affärsförbindelsernas skull nedlägga ytterligare en kabel för 176,000 kronor är dock litet betänkligt. De skäl, som förebäras för denna nya kabel, offentligen åtminstone, äro, att det rätt ofta är afbrott å den gamla linien. Det har också nyss gjorts ett mycket stort nummer af det afbrott i telegrafförbindelsen med Gotland, som varade mellan den 2 och 22 september 1896. Men hvem vet, om ej detta afbrott berodde på en ren tillfällighet, som kanske ej återkommer ännu på många år; ja, jag vet ju icke. Det säges emellertid, att detta fel skulle hafva uppkommit på så sätt, att något fartyg, som passerat öfver kabeln, släpat ankaret och på det sättet skadat kabeln; åtminstone var detta, enligt den upplysning, som jag fått af generaldirektören för telegrafstyrelsen, den sannolika anledningen till felet på kabeln. Ett sådant fel har icke förekommit på 25 eller 26 år förut, och var anledningen den nu nämnda, är det icke sannolikt, att ett sådant afbrott så snart återigen kommer att inträffa. De andra afbrotten hafva ju företrädesvis varit på landledningen öfver Öland och hafva förorsakats deraf, att det lär blåsa så hårdt på norra delen af Öland. Det är mycket ledsamt, att sådana afbrott skola uppstå, men felet der kunna ju hastigt nog afhjelpas. Det andra långvariga afbrott, som förekommit, var detta afbrott från den 2 till den 22 september 1896. Men då nu detta fel inträffade under en tid, då det var liflig ångbåtsförbindelse med Gotland, medförde det ju icke egentligen någon olägenhet. Ja, säger man, men detsamma kan inträffa äfven om vintern. Det är dock icke så sannolikt, att ett sådant fel skall komma att uppstå under vintern, då det är vida mindre liflig sjöfart än under sommaren och hösten — om nemligen orsaken till det långa afbrottet i höstas var, att ett fartyg med släpande ankare åstadkommit skadan.

På dessa grunder ansågo vi, att gotlänningarne, om de nu finge den nya kabeln, ej skulle blifva så tacksamma därför. Ty om vi sökte skriva denna kabel på deras debetsida, när det sedermera blef fråga om andra anslag till Gotland, skulle gotlänningarne säkerligen svara: ja, det var visst något att tacka för, vi hade en kabel förut, med hvilken vi kunde telegraferas så mycket vi önskade.

Någon ökning i telegrammens antal är, enligt hvad generaldirektören för telegrafstyrelsen upplyst om, icke att vänta af den nya kabeln, och någon ökning i inkomsterna utöfver de nuvarande anser han icke att man kan påräkna, om den nya telegrafkabeln blir nedlagd. Under sådana förhållanden var det ju klart, att man måste vara något betänksam, när det gälde en så stor utgift som denna.

Sedermera framkommo visserligen i utskottet andra skäl för denna nya telegrafkabel än de, som synas i statsrådsprotokollet, men hela framställningen fick derigenom en något skef vändning. Det var lik-

som man ej ville komma fram med det egentliga skälet, enär, om man det gjort, denna telegrafledning kanske ej hade kommit på denna hufvudtitel. Det föreföll oss litet konstigt, att, om det var en god sak, man ville främja, man ej drog fram det skäl, som verkligen låg bakom, utan syntes på detta något sneda sätt vilja komma till ett resultat.

Ang. anslag till anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalaro.

(Forts.)

Äfven om man såsom jag har den öfvertygelsen, att denna kabel verkligen är behöflig, finner man det under sådana förhållanden bjuda något emot att nu gå med på densamma.

Det var också ett annat skäl, som i utskottet anfördes, hvilket jag ej heller här kan relatera, för att visa denna telegrafkabels lämplighet och ändamålsenlighet, och jag erkänner vigten äfven af det skälet. Men de skäl, som föreligga här i statsrådsprotokollet, kan jag för min del ej anse vara tillräckliga. Om den ärade talaren på visbybanken erinrar sig förhållandena vid förra riksdagen, minnes han nog, att, då vi på förhand talade om denna telegraflinie, hvilket samtal gjorde, att jag kunde säga hvad jag då sade, han också anförde andra skäl för telegrafliniens nödvändighet än de, som nu finnas upptagna i statsrådsprotokollet. Jag kan ej förstå, hvarför man ej kan gå den raka vägen; det förefaller mig, som om man liksom ville lura sig till en förmån, äfven då denna förmån kan anses vara berättigad. Detta har bjudit mig emot, och ehuru jag ej är särdeles starkt emot Kongl. Maj:ts förslag, ber jag dock, herr talman, att få yrka bifall till den utaf vice talmannen med flere vid denna punkt fogade reservation.

Herr greve Hamilton: Herr vice talman, mine herrar! Ja, åtskilligt af hvad den siste ärade talaren yttrade kan nog vara ganska riktigt, men jag skall ändock yrka bifall till utskottets förslag.

Den siste ärade talaren uttalade visserligen sympatier för att Gotland skulle få en andra telegrafkabel, men han yrkade dock afslag, emedan det finnes åtskilliga andra anslag, som i år skola gå ut för Gotlands räkning, och ansåg, att det icke kunde vara alldeles nödvändigt, att alltsammans komme på ett år. Han synes således endast vilja uppskjuta anslaget beviljande till ett kommande år. Ja, detta kunde ju möjligen ha skäl för sig, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att det icke är ur denna synpunkt, som reservanterna hafva afstyrkt förslaget, utan de hafva afstyrkt detsamma alldeles absolut både för detta och kommande år, såsom varande alldeles onödigt. Man kan därför icke säga, att reservanterna verkligen endast ur sparsamhets-synpunkt och för andra utgifters skull velat uppskjuta denna fråga till ett annat år.

Vidare sade den ärade talaren, att han icke ansåg, att denna fråga kommit upp på ett rätt sätt. Initiativet har, sade han, icke tagits af telegrafstyrelsen, från hvilken det borde vara kommet. Om man ser till, hvarifrån initiativet kommit, så finner man att förslagens upphofsmän äro inbyggarna på Gotland. Handels- och sjöfartsnämnden i Visby har nemligen vändt sig till Konungens befallningshafvande, och sedan har frågan gått vidare. Detta synes mig vara ett långt

Ang. anslag till anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalarö. mera talande skäl för förslaget, än om det blott varit telegrafstyrelsen, som framställt detsamma.

Den ärade talaren yttrade äfven åtskilligt om att det skulle finnas andra skäl än de, som angifvas, och att således handels- och sjöfartsnämndens fartsnämnden i Visby i sjelfva verket skulle hafva uppträdt mindre

(Forts.) som handels- och sjöfartsnämnd än som, ja, jag vet icke rätt hvad, och han lät förstå, att det här vore fråga om skäl, som vore att söka under en annan hufvudtitel. Jag antager då, att jag ej gissar orätt, då jag förmodar, att han dervid syftade på, att denna telegraf-förbindelse skulle hafva någon betydelse ur försvarssynpunkt. Men om så skulle vara, skulle det för mig icke utgöra något skäl till att rösta nej till förslaget, utan snarare ett plus, hvarför jag så mycket hellre skulle rösta för detsamma. Jag ber att i korthet få anföra, hvarför jag för min del kommer att rösta för detta förslag, oaktadt jag annars gerna förenar mig med dem, som yrka på sparsamhet.

Här har så många gånger under denna riksdag, då det varit fråga om en nyttig utgift, som dock icke varit alldeles nödvändig, resonerats på följande sätt: det är visserligen sant, att denna utgift icke är alldeles oundgängligen nödvändig, men den är dock obestriddligen nyttig, och vi ha för tillfället så godt om penningar. Detta är ju ett tal, som i sjelfva verket är ganska farligt, men om det vid något tillfälle är lämpligt och fullt befogadt, så är det väl, då det gäller att använda detta tillfälliga öfverflöd i statskassan till utgifter, som utan tvifvel icke skulle täckas, derest det vore ondt om penningar. Och bland dessa utgifter får man väl räkna just sådana, som afse åtgärder, genom hvilka man om möjligt likställer de delar af vårt land, som af naturen äro på något sätt ogynnsamt belägna, med landet i öfrigt. Nu är det väl så, att vi, af hvilka de flesta till och med rent af från vårt arbetsrum kunna sätta oss i förbindelse per telefon och telegraf med hvilken del af landet vi önska — vi ha väl knappast någon riktig föreställning om huru en hel landsända med numera ganska liflig affärsrörelse skall befinna sig, då den förbindes med moderlandet blott genom en enda telegraftråd. Vi skola besinna, hvilka svårigheter kunna uppstå, då denna telegrafförbindelse — låt vara för en kortare tid — plötsligt afbrytes, särskildt om detta inträffar under den del af året, då äfven postförbindelsen är afbruten. Jag ber herrarne litet hvar betänka, hvad det kan betyda, att, då man är på väg att uppgöra ett viktigt affärskontrakt, att avsluta ett lefveransafstal eller dylikt, det plötsligt rapporteras, att linien är oklar, under det att samtidigt ångaren icke kan gå för is. Jag anser därför, att, om vi ha råd, det vore önskvärdt, att man komme Gotland till hjälp i detta hänseende, och det alldeles oafsedt huruvida gotländingarne i framtiden skola vara tack-samma därför eller icke. Jag kommer därför att rösta för detta anslag. Jag betraktar nemligen denna andra telegraflinie såsom en andra tråd, hvarigenom vi draga denna lilla, men viktiga del af Sverige något närmare till oss.

Jag ber få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Petri instämde häruti.

Herr Poignant: Jag började mitt förra anförande med att säga, att herr von Friesen gjort sig skyldig till en motsägelse, då han den ena gången lofvat både telegraf- och telefonförbindelse, både guld och gröna skogar, och den andra gången reserverat sig mot förslaget om endast telegrafförbindelse. Jag ansåg denna motsägelse vara så mycket mera uppenbar vid det förhållande, att då herr von Friesen tillstyrkte den andra telegrafförbindelsen, så var det under förutsättning att den första fortfarande skulle duga. Han ville således gifva oss två telegraftrådar. Men nu, sedan det blifvit utredt, att den telegraftråd, vi för närvarande ha, är oduglig, vill han icke ens, jemte denna odugliga telegraftråd, gifva oss en duglig sådan. Att jag råkade påpeka dessa motsägelser hos honom tyckes ha gjort, att han blifvit komplett bragt ur jernvigten, så att han tillät sig att tala om krokvägar, om att man sökte slicka under stol med motiv, som dock sedermera måste krypa fram, o. d. Det skulle herr von Friesen aldrig ha sagt. Det skulle väl vara Konungens befallningshafvande, som icke nog fullständigt angaf motiven. Konungens befallningshafvande säger dock, citeradt på sid. 67 i statsutskottets utlåtande, »att den nu föreslagna sträckningen för en sådan kabel syntes medföra äfven andra fördelar, ej mindre i afscende å rikets försvar än äfven för lots- och fyrväsendet samt sjöfarten i allmänhet derigenom, att Gotska Sandön erhöle telegrafförbindelse.» Jag känner just icke att skäl äro anförda i flera hänseenden än dessa, som länsstyrelsen nämnt i sitt utlåtande, men detta är citeradt i sjelfva statsutskottets betänkande och icke i reservationen, samt har väl derfor kanske undgått herr von Friesens uppmärksamhet.

Herr von Friesen anförde vidare, att det troligen var en tillfällighet med det åberopade afbrottet i kabeln, emär dylika afbrott eljest alltid bruka uppstå på landleddningen. Jag uppläste likväl — något som måhända äfven undgick herr von Friesen — hvad telegrafstyrelsen i detta hänseende yttrat. Efter att hafva talat om landleddningen på Öland, huru denna allt emellanåt blåser sönder och huru hastigt det kan gå att återknyta förbindelsen — vanligen erfordras dertill blott ett dygn eller så omkring — anför telegrafstyrelsen följande: »Men jemväl å kabelledningen mellan Öland och Gotland hade, ehuru med flera års mellantid, afbrott förekommit; äfven vid dessa tillfällen hade i allmänhet telegrafförbindelsen kunnat temligen snart återställas.» Det var således i dessa fall icke fråga om så långa afbrott som på tre veckor, men det har dock förekommit afbrott, fastän med åratat emellan, och dessa afbrott lära väl icke ha varit tillfälliga.

Men frågan är nog icke den, om kabeln är bra eller dålig, utan: hvad vill Gotland betala för att få en kabel? Här köpplas. Vill Gotland betala med en biskop? Det nöja vi oss icke med. Men skola vi göra det för penningar, hvad säger herr von Friesen om det? Om priset också icke betalas i telegrafporton, går det väl an ändå, om det t. ex. betalas i accis för betor. Här betalar nu Roma sockerfabrik för den sista kampanjen till statsverket en accis af mer än 400,000 kronor, och man får många kablar för den summan. För nästa kampanj kommer derifrån säkert att gå i accis till statsverket öfver 550,000 kronor. Jag tycker, att kabeln kan snart vara betald — eftersom det nu skall köpplas.

Ang. anslag
till anordnande
af en telegraf-
förbindelse
mellan Gotland
och Dalarö.
(Forts.)

Ang. anslag till anordnande af en telegraf-förbindelse mellan Gotland och Dalarö. Herr von Friesen: Herr talman! Jag begärde ordet egentligen med anledning af hvad den senaste talaren yttrade derom, att den nuvarande kabeln skulle vara fullkomligt oduglig. Jag hemställer emellertid till honom, om icke detta är en öfverdrift, då ju kabeln dagligen begagnas. Det har visserligen helt nyligen förekommit ett afbrott, men det var inne på stationen — i batterierna eller på annat håll — och det kan väl icke läggas telegrafkabeln till last. Jag tror för min del, att det är fullkomligt origtigt att påstå, att kabeln är oduglig, och att man tvärtom *måste* säga, att den är fullkomligt duglig.

Hvad afbrotten beträffar, har jag sagt, att sådana visserligen förekomma på kabeln, men mycket sällan, och den ärade talaren uppläste sjelf ett uttalande af telegrafstyrelsen, af hvilket inhemtas, att dylika afbrott förekommit med flera års mellantid. Alla sådana afbrott ha uppstått i närheten af kabelns landfäste förutom det sista afbrottet, hvilket, efter hvad i statsrådsprotokollet förmäles, förefans omkring 8 kilometer från land.

Hvad beträffar den omständigheten, att jag skulle hafva blifvit bragt ur fattningen genom den ärade talarens anförande, är det en sak, som kammaren sjelf haft tillfälle att bedöma, och derom vill jag således icke yttra mig; men att detta icke kan ha varit anledningen till att jag nu kom att tala om det sneda sätt, hvarpå denna fråga framkommit, läser kunna vitsordas af mina kamrater inom statsutskottet, der jag kommit fram med precis samma sak, ehuru jag då ännu icke kommit under fund med den stora skarpsinnighet, med hvilken talaren på visbybänken ämnade bemöta mig. Det är sant, att Konungens befallningshafvande har i förbigående yttrat något om kabelns betydelse för rikets försvar; men nu är ju icke militärbefälet på Gotland förenadt med landshöfdingepplatsen på Gotland, och det förefaller mig, som om i denna fråga just militärbefälet på Gotland och generalstaben med flera militära myndigheter borde ha fått tillfälle att yttra sig. Det kan ju hända — åtminstone innehåller statsrådsprotokollet intet derom — att dessa myndigheter alls icke gilla den nu föreslagna ledningen, att de vilja ha ledningen framdragen i helt annan riktning o. s. v. Hvem kan af statsrådsprotokollet veta, att så icke är fallet?

En ärad talare på stockholmsbänken klandrade i viss mån utskottets motivering. Jag undrar dock, om icke denna står precis i samma kasus som Kongl. Maj:ts motivering. Det synes mig, att utskottet endast gifvit svar på tal. Vi ha icke kunnat svara på de motiv, som icke blifvit framlagda, och därför har motiveringen måst blifva sådan den är.

Slutligen nämnde den senaste ärade talaren om det stora tillskott till statskassan, som kommit från Roma sockerfabrik. Detta är en mycket svag punkt, som han icke hade bort vidröra, ty nog finnes det starkare skäl för kabeln än detta. Om man besinnar, hvilka extra premier Gotland fått af Riksdagen just för denna sockerindustri, så tycker jag — jag vill icke säga några ledsamheter — men jag tycker, att det är bra djerft att under sådana förhållanden komma och säga, att detta är en särskild pålaga till staten, som Gotland fått vidkännas,

när det dock i sjelfva verket är en ofantligt stor present, som Gotland fått af staten.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr vice talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll reservationen.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Återstående *punkterna 14—18.*

Biföllos.

§ 3.

Slutligen föredrogs och bifölls sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående Kongl. Maj:ts högsta domstols tjenstgöring på afdelningar, *dels ock* Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om höjning af anslaget till högsta domstolen och nedre justitierevisionen.

§ 4.

Herr *A. Olsson* i Mårdäng afemnade en motion, n:o 162, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst, hvilken motion bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *S. Nordström* under 6 dagar från och med den 15 dennes,
 » *K. A. Kihlberg* » 2 » » » » 15 »
 » *G. Odqvist* » 6 » » » » 15 »
 » *K. Almquist* » 3 » » » » 13 »
 » *A. G. Andersson* i Himmelsby under 5 dagar från och med
 den 16 dennes,
 herr *E. Ploman* under 2 dagar från och med den 15 dennes,
 » *J. Johansson* i Valared under 4 dagar från och med den 16
 dennes, och
 herr friherre *C. G. R. Cederström* under 5 dagar från och med
 den 16 dennes.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående lönereglering för lärare vid småskolor m. m., och

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen gjorda framställningar *dels* med förslag till förordning angående skyddskoppypningen i riket, *dels ock* om höjning af anslag dertill, samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 27, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, lag angående ändring i 14 kap. jordabalken, lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855 och lag om ändrad lydelse af 9 § i förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 maj 1872, *dels* väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 3 § rättegångsbalken, *dels ock* väckt motion om ändring i lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål,

n:o 28, öfver väckt motion i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående bevisning inför rätta, och

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrad lydelse af 11 § 2 mom. i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 11,42 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 16 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

§ 2.

Till kammaren hade ankommit följande utslag:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, K. Pontén i Engen i underdånighet anfört deröfver att,

sedan vid det val af ledamot i Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, från och med den 1 januari 1897, för Södra Möre domsagas östra valkrets, som den 19 december 1896 hållits inför vederbörande kommunalstämmors ordförande, och den 31 i samma månad afslutats genom domhafvandens sammanräkning af rösterna, landtbrukaren Alfred Petersson i Paboda, som befunnits hafva erhållit sammanlagdt 198 röster, medan laudtbrukaren August Jonsson i Ölfvings-
torp, hvilken kommit i röstetal närmast, endast fått 183 röster, förklarats vara för valkretsen utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för ofvannämnda tid,

samt klaganden hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län öfverklagat valet och dervid anmärkt, bland annat, att vid valet inom Söderåkra kommun och antagligen jemväl inom Mortorps och Oskars kommuner icke begagnats kommunernas gällande röstlängder, hvilka utgjordes af de före valet, men samma dag, som detta för rättades, å ordinarie kommunalstämmor med kommunerna granskade och godkända fyrktalslängder, utan i stället användts de i december 1895 upprättade röstlängderna; i auledning hvaraf klaganden yrkat, att valet måtte helt och hållet upphävas eller ock att valprotokollen från Söderåkra, Mortorps och Oskars kommuner måtte förklaras ogiltiga samt i följd häraf August Jonsson förklaras vara vald till riksdagsman;

så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 21 januari 1897 sig utlåtitt, att enär, äfven om det finge antagas, att den af kommunalnämnden senast uppgjorda, å kommunalstämma med Söderåkra socken den 19 december 1896 under vissa vilkor godkända fyrktalslängd kunnat i vanliga fall vid behof användas som kommunens röstlängd, innan ännu de stadgade vilkoren blifvit fullgjorda, berörda fyrktalslängd så mycket mindre kunnat tjena till röstlängd vid det samma dag inför kommunalstämmans ordförande försiggångna riksdagsmanuval, som, enligt hvad upplyst blifvit, längden då saknat den i riksdagsordningens 17 § föreskrifna anteckning om de kommunens i öfrigt röstberättigade medlemmar, hvilka enligt riksdagsordningens 14 § valrätt tillkomme, vid hvilket förhållande valförrättaren haft

fullgiltig anledning att följa den år 1895 uppgjorda fyrktals- och röstlängden, sådan den för användning vid riksdagsmannavalet blifvit af kommunalstämman granskad och fastställd; ty och som klaganden icke i någon mån styrkt, att vid valen i Mortorps och Oskars kommuner olagligheter förekommit, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande besvären icke förtjena afseende;

deri Pontén i underdånighet yrkat ändring; hvaröfver handlanden Gustaf Dahlgren i Ekenäs samt ordföranden i Söderåkra sockens kommunalstämma, komministern J. W. Kindborg i underdånighet förklarar sig; med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockhols slott den 2 mars 1897.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär; och enär med afseende å de förbehåll, under hvilka å kommunalstämman den 19 december 1896 den då till granskning framlagda fyrktalslängden blifvit godkänd, samma längd ännu icke, när ifrågasvarande riksdagsmannaval egde rum, lagligen varit såsom kommunens röstlängd gällande,

alltså och på det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande beträffande valet inom Oskars och Mortorps socknar anförda skäl,

pröfvar Kongl. Maj:t lagligt fastställa det slut, hvartill Kongl. Maj:ts befallningshafvande i målet kommit. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts Sekret.

(Sigill.)

Ernst Håkanson.

Efter det herr talmannen för kammaren meddelat innehållet af detta utslag, lades detsamma till handlingarna.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 16 mars 1897.

Assessoren i Kongl. Maj:ts och rikets Svea hofrätt, t. f. revisionssekreteraren Carl Albert Lindhagen hade aflemnadt fullmägt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 12 innevarande mars hållits i Stockholms stad, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari år 1900; och sedan berörda fullmägt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas Lindhagen tillhanda.

In fidem

Joh. O. Ramstedt.

Jemte det protokollet lades till handlingarna, beslöt kammaren att äfven för sin del godkänna herr Lindhagen behörig att intaga plats i kammaren såsom representant för Stockholms stad; och skulle den öfverlemnade fullmagten genom kammarens kanslis försorg till herr Lindhagen återställas.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *A. Olssons* i Mårdäng motion, n:o 162.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 3 och 4, samt lagutskottets utlåtanden n:is 27, 28 och 29.

Med bifall till derom af herr Bruzelius gjord hemställan, beslöt kammaren, att af de sålunda för andra gången bordlagda ärenden lagutskottets utlåtanden n:is 27 och 28 skulle i nu nämnd ordning å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras näst efter konstitutionsutskottets memorial n:o 1.

§ 6.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. V. Ljungman*, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 163, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jernvägsanläggningar för statens räkning.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

bankoutskottets memorial n:o 5, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor,

lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckta motioner med förslag till förordning angående köttbesigtningss- och slagttvång m. m.,

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af herr *A. Norrmans* m. fl. motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tatarne, och

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående undervisningen i geografi vid de allmänna läroverken.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,50 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.